

A TREBITSCH-ÜGYIRAT

A TREBITSCH-ÜGYIRAT

A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTERIUM
TITKOS DOKUMENTUMAI
TREBITSCH IGNÁC NEMZETKÖZI KÉMRŐL
ÉS KALANDORRÓL, 1930–1938

A forrást közzéteszi, jegyzetekkel ellátta
és a bevezető tanulmányt írta:

KÁNTÁS BALÁZS

Lektorálta:

KUNT GERGELY

Hungarovox Kiadó
Budapest, 2020

A könyv megjelenését
a Zsolnay Vilmos Kulturális Egyesület támogatta

@ Kántás Balázs, 2020

A Hungarovox Kiadó az 1795-ben alakult Magyar Könyvkiadó
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

ISBN 978-963-534-019-4

Hungarovox Bt. • 1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 11.

Telefon: 06-1-340-0859 • 06-20-585-8212

www.hungarovox.hu • info@hungarovox.hu

Felelős kiadó: Kaiser László

A borítót Pereszlényi Helga tervezte

Nyomtatta: Vareg Hungary Kft. • www.vareg.hu

Felelős vezető: Egyed Márton

BEVEZETŐ

Trebitsch Ignác, a nemzetközi szélhámos, kalandor és hírszerző vázlatos és regényes életrajza

Trebitsch-Lincoln Ignác, születési nevén Trebitsch Ignác, a XX. század egyik legismertebb nemzetközi szélhámosa 1879. április 4-én született Pakson, egy magyar zsidó család gyermekeként. Terbitsch Ignác apja, Trebitsch Náthán, akinek ősei valaha Morvaországból érkeztek Magyarországra, jómódú gabonakereskedő volt.¹ Anyja egy gazdag dél-magyarországi kereskedő családból származott, s távoli rokonságban állt a Rothschild családdal is. Ignác a házaspár harmadik gyermekeként látta meg a napvilágot, a testvére volt a későbbi Tarczai Lajos² szocialista politikus, újságíró, lapszerkesztő. A család gazdagodását tizennyolc gabonaszállító hajó biztosította. Tízéves korára Trebitsch Ignác a gondos nevelésnek köszönhetően már jól beszélt németül és franciául. A család 1887-ben Paksról Pestre költözött. Ignác tizennyolc éves korában szerelmes lett egy Bella keresztnévű színésznőbe és beje-

¹ Vö. Bernard Wasserstein magyarul is megjelent Trebitsch-életrajzával, mely talán a legrészletesebb monográfia a húszadik század eme érdekes személyiségéről. Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozó-művész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016, 27–45.; valamint Gömöri Endre Trebitsch-monográfiájával: GÖMÖRI Endre, *Az igazi Trebitsch*, Budapest, Kozmosz Könyvek, 1985, 5–27.

² Tarczai Lajos, született Trebitsch Lajos (1881–1971), tanító, újságíró. Bölcsészhallgató korában részt vett a szocialista és radikális diákmozgalmakban, 1904-ben a Világosság című szabadgondolkodó lapot szerkesztette, rövid ideig a Népszava munkatársa is volt, majd a fuvarrosszakszervezet titkára, átmenetileg az Szociáldemokrata Párt Szabó Ervin vezette baloldali ellenzékének tagja. Anarchoszindikalista nézetei Batthyány Ervinhez fűzték, annak bögeitei iskoláját is vezette. 1908–10-ben tagja volt az Szociáldemokrata Párt vezetőségének, de lemondott és 1911-ben az Egyesület Államokba emigrált, ahol a magyar szocialista mozgalomban tevékenykedett, később különböző polgári szelemiségű lapoknál dolgozott. 1971-ben, amerikai emigrációban hunyt el.

lentette apjának, hogy színészi pályára kíván lépni, és már be is iratkozott a színművészeti akadémiára. Trebitsch Náthán, aki a millennium évében félmillió forintot vesztett a pesti gabonatőzsdén, ekkor utazni küldte a fiát a világ körül. Trebitsch Ignác utazásairól az *Egyetértés* című napilap közölte az írásait, melyeket *Terebesi* álnéven írt. Hogy ekkoriban valójában járt-e ekkor Bécsben, Hamburgban, Párizsban, Londonban, Észak- és Dél-Amerikában, az nem bizonyos, de Trebitsch írásai e helyekről nagyon fantáziadúsak voltak. 1898 karácsony napján Trebitsch Ignácot Hamburgban megkeresztelték, az ír presbiteriánus egyház híve lett, és a keresztségben a Timotheus nevet vette fel. Miközben egy Hamburg közeli kisvárosban papi tanulmányokat folytatott, beleszeretett egy nyugalmazott tengerészkapitány mélyen vallásos lányába, Margaeret (Gretchen] Kahloba, akit feleségül akart venni, odahagyva a papi pályát.³

Ezután Trebitsch Ignác Kanadába, Montréal városába utazott és beiratkozott a McGill Egyetem teológiai karára. Egy év alatt elvégezte az egyetemet, megszerezte a teológus diplomát és 1901-ben, huszonegy éves korában az ír presbiteriánus egyház lelkészévé szentelték. Ezután már az egyházi előírások megengedték, hogy megnősüljön. Gretchen meg is érkezett, és megtartották az esküvőt a Gábiel arkangyalról elnevezett montreáli templomban. Ezután Trebitsch anyagi természetű nézeteltérések miatt otthagya az ír presbiteriánus egyházat és átlépett az anglikán egyházba havi 25 dollárral magasabb fizetésért, és anglikán misszionáriusként kezdett dolgozni. Ám rövidesen egy újabb pénzügyi vita miatt hátat fordított Kanadának, 1904 elején Londonban tűnt fel.⁴

Trebitschet az Angliában, Kent grófságban található Appledore nevű falu lelkészévé nevezte ki a Canterbury érsek. Hála élénk fantáziájának, vasárnapi prédikációit egyre többen hallgatták, ám ezt a helyet Trebitsch Ignác később csak a „kenti patkányluk” elnevezéssel illette. Kisfiuk halála és feleségének öröksége adott okot és lehetőséget a menekülésre az appledori parókiáról. Lon-

³ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 47–68.; valamint: GÖMÖRI Endre, i. m., 5–27.

⁴ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 69–70.; valamint: GÖMÖRI Endre, i. m., 27–53.

donba költöztek, ahol a házaspárnak további két fia született. A szélhámos már a politikai karrier felé kacsingtott, és nevét az angolok számára könnyebben megjegyezhető Tribichre változtatta, és felvette a Lincolnt mint második vezetéknevet. Ettől kezdve az Ignatius Timothy Tribich-Lincoln nevet használta, és minden angol okmányt az I. T. T. Lincoln névvel írt alá. Az 1906-os parlamenti választásokon megmutatkozott Trebitsch politikai becsvágya, e becsvágytól hajtva először egy alkoholelles liga, a Temperance Society tagja és kedvelt szónoka lett. A liga berkein belül került kapcsolatba a liberális párt radikális szárnyához tartozó csokoládégyárossal, Benjamin Seebohm Rowntreeval,⁵ aki David Lloyd George későbbi brit miniszterelnök, ebben az időben kereskedelmi miniszter barátja volt. A gyáriparos ugyanis németül akart tanulni, és nyelvtanárt keresett, erre a célra pedig a közép-európai születésű, németül perfekt módon beszélő Trebitsch Ignác láthatóan igen jól megfelelt.

Trebitsch végül barátja, Rowntree kapcsolatai révén Belgiumba került, ahol a formálisan a munkásosztály nyomorúságos helyzetét tanulmányozta egy hetven fős társadalomtudományi kutatóiroda élén, ám ilyenkor minden valószínűség szerint három esztendőn keresztül a brit titkosszolgálat ügynöke volt. 1909-ben már gazdag és tekintélyes emberként tért vissza Angliába.

A brit koronának tett belgiumi szolgálataiért Trebitsch az 1910-es választásokon Darlingtonban a Liberális Párt képviselőjeként indulhatott parlamenti mandátumért. A választókerület a konzervatívok biztos bázisa volt, s a Liberális Párt elnöke, David Lloyd George⁶ ezért is engedte át a Kelet-Európából érkezett,

⁵ Benjamin Seebohm Rowntree (1871–1954), brit üzletember, liberális párti politikus, szociológus. Számos társadalomtudományi tanulmányt publikált az Egyesület Királyság-beli szegénységről. David Lloyd George brit kereskedelmi miniszter és miniszterelnök jó barátja, az 1906–1914 közötti liberális szociális jóléti reformok egyik értelmi szerzője. A második világháború után a Munkáspárt színeiben politizált tovább. 1954-ben hunyt el.

⁶ David Lloyd George (1863–1945), brit politikus, 1915-ben háborús lőszerellátásügyi miniszter, 1916-ban hadügyminiszter, 1916–1922 között a liberális párt színeiben vezette Nagy-Britanniát és a Brit Birodalmat. Az

általa esélytelennek tartott idegennek a jelöltséget afféle gesztusként. A képviselőséghez elengedhetetlen angol állampolgárságot már a választási kampány kellős közepén kapta meg, feltehetőleg a brit titkosszolgálat hathatós segítségével. Szónoki képessége és gyors észjárása mellett a mandátum elnyerésében végül maga Lloyd George és a Konzervatív Pártból a liberálisokhoz átvált Winston Churchill későbbi miniszterelnök is segítette.⁷

A képviselői életvitelhez Trebitschnek sok pénzre volt szüksége, ezért valamiféle üzleti lehetőség után kellett néznie. A brit Reform Clubban került kapcsolatba Basil Zaharoffal,⁸ a görög származású üzletemberrel, aki egyébként főként fegyverkereskedelemmel foglalkozott és maga is számos titkosszolgálatnak dolgozott, illetve jelentős érdekeltségekkel rendelkezett a galíciai és romániai olajmezőkön. Zaharoff érdekes módon az első világháború végére brit főnemes és a francia becsületrend parancsnoki keresztjének tulajdonosa lett Lloyd George brit és Georges Clemenceau⁹ francia miniszterelnök támogatásával, nyilvánvalóan titkosszolgálati szerepvállalásainak köszönhető.

Trebitsch üzleti megfontolásokból elhagyta választóit és családját, Galíciába utazott. Itt részben a brit titkosszolgálat, s részben egy gazdag angol konzervatív pénzember, bizonyos Sir Henry

első világháborút lezáró versailles-i békeszerződést az Egyesült Királyság képviselőjében ő írta alá.

⁷ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 93–123; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 82–105.

⁸ Basil Zaharoff (1849–1936), született Basileos Zacharias, görög származású angol üzletember, fegyverkereskedő, aki az első világháborúban hadiszállítóként és fegyvergyártóként jelentős vagyonra tett szert.

⁹ Georges Benjamin Clemenceau (1841–1929) francia politikus, 1906 és 1910 között Franciaország miniszterelnöke, 1914 és 1917 között belügyminisztere, 1917 és 1920 között ismét miniszterelnöke volt. Az első háborút lezáró béketárgyalásokon Németország minél jelentősebb meggyengítését akarta keresztülvinni, de nem valósult meg minden elképzelése. Közép-Európában viszont francia befolyást sikerült kialakítania a trianoni békeszerződés elfogadtatásával. 1920-ban vereséget szenvedett az elnökválasztáson, majd lemondott miniszterelnöki posztjáról is és visszavonult a politikai élettől. 1929-ben hunyt el.

Dalziel pénzén kilenc kisebb céget vásárolt, amelyek a galíciai olajmezők csővezetékeinek birtokosai voltak. A galíciai üzletek azonban Trebitsch-Lincolnt egy dr. Segal nevű ügyvéd révén hozták kapcsolatba egyrészt Németország, másrészt az Osztrák–Magyar Monarchia hírszerző szolgálataival, és ezt idővel a britek is megtudták. Ettől kezdve Trebitsch az angol és a német hírszerzés közös ügynöke lett. Az Intelligence Service¹⁰ közbenjárására Sir Henry Dalziel visszavonta pénzügyi támogatását, ezért Trebitsch a vállalkozásához szükséges tőkét végül a németektől szerezte meg, majd 1913-ban ismét Basil Zaharoff támogatásával két olajkutatót is vásárolt a Ploiești környéki olajmezőkön, és üzleti-titkosszolgálati tevékenységének súlypontját áthelyezte Romániába. Itt feltehetőleg a bolgár titkosszolgálatnak is dolgozott egy ideig, bár párhuzamosan a német és a brit szolgálatok ügynöke is volt.¹¹

Mivel üzleti ügyei alapvetően jól alakultak, Trebitsch-Lincoln eladta angliai házát, két nagyobb fiát egy svájci bentlakásos iskolában helyezte el, kisebb gyermekével és feleségével, Gretchennel Bukarestbe költözött, ahol egy ötvenszobás palotát bérelt, és angol főkomornyikot tartott. A megélhetését biztosító olajkutak azonban hamar kimerültek, így Trebitsch vállalkozóként tönkrement, és az I. világháború kitörésekor már ismét Angliában tűnt fel.¹²

¹⁰ Az Intelligence Service-t, a brit hírszerző szolgálatot (későbbi közkeletű nevén: MI-6, azaz Directorate of Military Intelligence Section 6 – a Katonai Hírszerzés Igazgatóságának 6-os számú részlege) Secret Service Bureau néven alapították 1909-ben, a tengeri haderőért felelős Admirális (haditengerészeti minisztérium) és a szárazföldi haderőt felügyelő Hadügyminisztérium közös felügyelete alatt, mint a brit haderő katonai hírszerzését. A szervezet igen sokáig katonai irányítás alatt működött meglehetősen nagy titkokban. Ma már Secret Intelligence Service néven polgári titkosszolgálat, működését 1994 óta szabályozza törvény, és a brit külügyminisztériumnak van alárendelve.

¹¹ SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archivnet, 2006/3.

http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

¹² Bernard WASSERSTEIN, i. m., 149–166; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 82–105.

A pénze fogytán volt, ezért, hogy pénzhez jusson, egy uzsorakölcsönhöz régi ismerősének, Rowntreenek a nevét hamisította alá egy adósságlevélen. A hamisítás kiderült, de a brit hírszerző szolgálat közbelépésére nem jelentették fel, hanem a brit hadügyminisztérium cenzúrahivatalában kapott állást. Ennél az íróasztalnál fogalmazta meg tervét a német hadiflotta törbeccsalására. Winston Churchill, aki ekkoriban már az Admiralitás első lordja,¹³ vagyis a brit tengeri haderő irányításáért felelős miniszter volt, azonban nem állt a terv mellé, ezért Trebitsch Hollandiába utazott, hogy felvegye a kapcsolatot a német hírszerző szolgálattal. Innentől kezdve valószínűleg egyre inkább a németek ügynöke volt, de tevékenysége egyre kényelmetlenebbé vált mindkét nagyhatalom titkosszolgálatai számára, s ezt felismerve Amerikába hajózott, vagy inkább menekült.¹⁴

Trebitsch-Lincoln az Egyesült Államokban is elsősorban pénzszerzéssel foglalkozott. Egy amerikai könyvkiadóval szerződést kötött egy könyv megírására, amely utóbb *Egy nemzetközi kém vallomásai*¹⁵ címmel jelent meg. A könyvben leírtak jó része persze csupán Trebitsch fantáziájának szüleménye, de a Lusitania-ügy¹⁶ kellős közepén mégis okot adott arra, hogy a brit kormány kérésére New Yorkban letartóztassák. Ekkor még mindig éppen úgy tekinthető volt a brit, miként a német titkosszolgálat ügynökének. A börtönbe kerülése után – mivel feltételezték róla, hogy gyakorlott hírszerzőként számos fajta titkosírásban jártas – végül az amerikai titkosszolgálat is megbízta, hogy kódolt német távira-

¹³ Winston Churchill (1874–1965) későbbi brit miniszterelnök 1911–1915 között az adminiralitás első lordja, a haditengerészet irányításáért felelős miniszter, 1918–1921 között pedig had- és légügyi miniszter volt.

¹⁴ Bernard WASSERSTEIN, i. m., valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 113–132.

¹⁵ Ignatius T. T. LINCOLN, *Revelations of an International Spy*, New York, Robert M. McBride Company, 1916.

¹⁶ Az RMS Lusitania a brit Cunard Steamship Lines hajózási vállalat óceánjárója volt, amelyet 1915. május 7-én Írország közelében elsüllyesztett a német haditengerészet egy tengeralattjárója 1201 utas halálát okozva. Részletesen lásd: Colin SIMPSON, *A Lusitania elsüllyesztése*, ford. RUBIN Péter, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1979.

tokat fejtsen meg. A rejtjelfejtéshez éppenséggel nem sokat értett, de egy ideig képes volt elhíttetni az amerikai szervekkel, hogy mégis birtokában van a megfelelő szaktudásnak. Ennek a munkának a kapcsán kísérettel lehetősége volt a börtön elhagyására, ezt kihasználva végül meg is szökött. Hetekig bujkált az utcán, ebben az időben újságíróként próbált megélni, a New York-i *American* című lap több írását le is közölte, de aztán a Bureau of Investigation,¹⁷ az FBI elődszervének ügynökei végül elfogták. Egy további sikertelen szökési kísérlet után 1916 májusában végül kiadták Nagy-Britanniának. Trebitschet az adósságlevél korábbi meghamisítása miatt állították bíróság elé, de az angol igazságszolgáltatás történetében páratlan módon a tárgyalás jegyzőkönyvei titokzatos módon megsemmisültek. Trebitsch Ignácot három év börtönbüntetésre ítélték, melynek letöltése után kiutasították Nagy-Britanniából és kitoloncolási eljárás keretében felültették egy Rotterdamba tartó hajó fedézetére.¹⁸

Trebitsch-Lincoln az 1919. június 28-án aláírt, az első világháborút gyakorlatilag lezáró versailles-i békeszerződés után érkezett Rotterdamból az zűrzavaros Berlinbe, ahol hamarosan kapcsolatba került a német szélsőjobboldal képviselőivel, a szociáldemokraták vezette kormány elleni puccs szervezőivel, többek között Erich Ludendorff¹⁹ tábornokkal, Max Bauer²⁰ ezredessel, és felte-

¹⁷ A Bureau of Investigation (Nyomozóiroda) 1908-ban alakult az Egyesült Államok szövetségi igazságügyi minisztériumának felügyelete alatt, mint szövetségi hatáskörű bünyügyi rendőrség és kémelhárító szerv, kezdetben mindössze 24 emberrel. Ebben az időszakban még jóval kisebb szervezet volt, mint utódja, a mai FBI, de már ekkor is élen járt a veszélyes bűnözők és a kémgyanús egyének elfogásában.

¹⁸ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 167–190; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 113–132.

¹⁹ Erich Friedrich Wilhelm Ludendorff (1865–1937), az első világháború kiemelkedő német tábornoka, a weimari köztársaság ideje alatt radikális jobboldali politikus, a német szélsőjobb egyik vezetője, aki folyamatosan a weimari köztársaság megbuktatásán dolgozott. Az 1920-as Kapp-puccs és az 1923. november 8-án végrehajtott müncheni sörpuccs egyik vezéralakja és értelmi szerzője. Hitler mellett a feltörekvő Nemzetiszocialista Német

hetőleg az ekkor még csak feltörekvő, fiatal radikális politikus Adolf Hitlerrel,²¹ a későbbi hírhedt német diktátorral is. Az ő megbízásukból tárgyalt először a hollandiai Amerongenben II. Vilmos német császár szárnysegédjével. Megbízatása szerint a császár lemondását szorgalmazta a trónörökös javára. A tárgyalás sikertelensége után, melyről Berlinben Erich Ludendorff tábornoknak tett jelentést, ismét Hollandiába utazott, magához a német trónörököshöz. Útja ismét eredménytelen volt, de Trebitsch-Lincoln ekkor már egy valódi, nagyszabásúnak nemzetközi összeküvés belső köréhez tartozott. 1919 telén Ludendorff tábornok és Bauer ezredes Trebitschet Magyarországra küldték azzal a megbízatással, hogy a készülő Kapp-puccs²² támogatására hozzon

Munkáspárt egyik vezetője és parlamenti képviselője. 1925-ben visszavonult a politikai élettől, és egyre zavarosabb, okkult tudományokkal foglalkozott. A nemzetiszocialista pártvezetés élete végén elhatárolódott tőle. 1937-ben hunyt el.

²⁰ Max Herman Bauer (1869–1929), német katonatiszt, ezredes, az első világháború és a Német Császárság bukása után a német radikális jobboldal egyik vezéralakja. Folyamatosan a weimari köztársaság megbuktatásán dolgozott, a Kapp-puccs egyik vezéralakja, ebben az időben a Birodalmi Kancellária hivatalvezetője. A sikertelen puccskísélet után Ausztriába menekült. 1929-ben hunyt el Sanghajban.

²¹ Hitler mellékszereplőként vett részt a Kapp-puccsban, mint a német radikális jobboldal egyik képviselője. Éppen ebben az időben, 1920. február 24-én, egy 25 pontos program elfogadása mellett Hitler javaslatára változtatták meg a Német Munkáspárt (Deutsche Arbeiterpartei) nevét Nemzetiszocialista Német Munkáspártra (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei), amelyet hivatalosan NSDAP-nak, a köznyelvben náci pártnak rövidítettek.

²² A Kapp-puccs a weimari köztársaság megdöntésére irányuló puccskísélet volt a német szélsőjobboldali politikai erők részéről, jórészt Németország első világháborús vereségébe beletörődni nem akaró katonák és rendőrök fegyveres részvételével 1920 márciusában, melyet lényegében Luddendorf tábornok és Wolfgang Kapp főtisztviselő és földbirtokos vezetett. Berlin elfoglalása után Kapp megdöntöttnek nyilvánította a köztársasági kormányt, önmagát kancellárrá nyilvánította, és a német néphez intézett kiáltványban meghirdette a versailles-i béke revízióját és legtöbb elemében a későbbi nemzetiszocialista politikai rendszerre hasonlító új politikai kur-

létre valamiféle szövetséget a bajorországi szabadcsapatok, az osztrák szélsőjobboldal és a magyarországi fehérterror vezetői között. A Kapp-puccs afféle sajtófőnökeként tevékenykedő Trebitsch Münchenen, Regensburgon, Passaun, Linzen keresztül jutott el Bécsig. Onnan a budapesti ellenforradalmi kormány bécsi követe, Gratz Gusztáv²³ segítségével utazott tovább végcéljáig. Magyarországon pedig többek között Bauer ezredessel együtt Prónay Pállal,²⁴ a hírhedt különítményparancsnokkal, a Nemzeti Hadsereg egyik vezetőjével tárgyalt.²⁵

zust. A puccs végül két nap alatt kudarcba fulladt, Kapp Svédországba emigrált.

²³ Gratz Gusztáv (1875–1946), magyar politikus, gazdasági szakember, történész. 1917-ben Magyarország külügyminisztere, a Tanácsköztárság alatt a Bécsben székelő antikommunista magyar emigráció, az Antiboldsevista Comité tagja volt. Az ellenforradalmi rendszer hatalomra kerülése után 1919 novemberétől 1921 januárjáig bécsi magyar nagykövet volt. 1921 januárjától áprilisáig külügyminiszter volt Teleki Pál első kormányában, ezt követően IV. Károly király az uralkodó magyar trónra való visszatérését előkészítő magyarországi megbízottja volt. Legitimista elkötelezettsége miatt a két királypuccs és IV. Károly trónfosztása után politikailag háttérbe szorult, 1926-tól visszatérhetett a politikai életbe, újra országgyűlési képviselő lett. 1946-ban hunyt el Budapesten.

²⁴ Prónay Pál (1874–1946), katonatiszt, radikális politikus, különítményparancsnok, rövid ideig Lajtabánság de facto állam államfője A Tanácsköztársaság kikiáltása után, Szegeden 1919. júniusban leszerelt tisztből és altisztből különítményt szervezett, amely együttműködött Horthy Nemzeti Hadseregével. A Tanácsköztársaság bukása után különítményesei számos atrocitást követtek el. Prónay döntő szerepet játszott a nyugat-magyarországi felkelés kirottantásában, a felkelés során a magyar irreguláris alakulatok megakadályozták az osztrák rendőr és csendőralakulatok bevonulását a Magyarország által a trianoni döntés által kiűrt Sopronba és az elcsatoltak ítélt határterületre, majd az 1921. október 4-ére összehívott nemzetgyűlésen kikiáltották a független Lajtabánságot, melynek vezetőjévé megválasztották Prónayt lajtai bán címmel. A két világháború közti időszak egyik ismert, de az 1930-as években már nem túl meghatározó radikális jobboldali politikusa. Budapest ostroma idején újabb különítmény szervezésébe fogott, amely azonban nem játszott különösebb szerepet a háborúban. A szovjet csapatok 1945. március 20-án elfogták és elhurcolták, majd a

Az 1920. márciusi, németországi Kapp-puccs a hadsereg tétovázása miatt (nem állt a puccsisták mellé, de nem védte meg a legitim német kormányt sem) kezdetben a kormány meneküléséhez vezetett, de a puccs nyomán kitört általános sztrájk és a bankárok, valamint a gyáripárosok ellenállása miatt négy napon belül megbukott. Trebitsch a puccs szürke eminenciásaként tevékenkedett, annak bukása után pedig Garmisch-Partenkirchenbe menekült. 1920 májusában Bauer ezredessel Ludendorff levelével Budapestre utazott Horthy Miklóshoz, akit ekkor már Magyarország kormányzójává választott a parlament.²⁶ A Kapp-puccs megbukott összeesküvői és Horthy egy esetleges német-osztrák-magyar katonai és jobboldali politikai összefogásról tárgyaltak, amelynek akkor és ott persze nem sok realitása volt.²⁷ A felek mindazonáltal az együttműködés igen komoly, valós szándékával tárgyaltak, Ludendorff pedig teljes mértékben elképzelhetőnek tartott volna egy általa *fehér internacionálénak*²⁸ nevezett, közép-európai jobboldali erők között létrejövő együttműködést. A nemzetközi események, a versailles-i békeszerződés és a Szovjet-Oroszország elleni intervenció megghiúsítottak mindenféle lehet-

Szovjetunió Állambiztonsági Szerveinek Különleges Tanácsa 1946. június 10-én 20 év kényszermunkára ítélte. Halálának pontos időpontja máig ismeretlen, feltehetően szovjet fogságban hunyt el valamikor 1946 tájékán vagy később. Emlékirataiban visszaemlékszik Trebitsch Ignáccal való kapcsolatára is, akiben állítása szerint kezdettől fogva nem bízott. Vö. PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszál. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAM-LÉNYI Ervin–SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963, 201–208.

²⁵ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 217–238; valamint valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 133–157.

²⁶ Horthy Miklóst 1920. március 1-jén választotta kormányzóvá a nemzetgyűlés. Lásd még: GÖMÖRI Endre, i. m., 191–214.

²⁷ Vö. *Erich Ludendorff levele Horthy Miklóshoz Németország és Magyarország egymásrautaltságáról és a közép-európai ellenforradalmi szervezkedésről*, in *Horthy Miklós titkos iratai*, szerk. SZINAI Miklós–SZÜCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 33–38; valamint SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

²⁸ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 239–260.

séges kooperációt Horthy és Ludendorff között.²⁹ A magyar belpolitikát ekkor már teljes mértékben az angol és francia érdekek határozták meg. Trebitsch Ignáccal szemben is felmerült a gyanú, hogy esetleg francia kém, ezért egy ellene irányuló esetleges gyilkossági kísérlettől tartva kilépett a magyarországi összeesküvésből, és újra Bécsbe utazott.³⁰

Miután visszatért Bécsbe, Trebitsch-Lincoln első dolga valóban az volt, hogy a német-magyar jobboldali összeesküvés tervét a francia titkosszolgálatnál közölje, amiért 25.000 cseh korona jutalmat kapott. Ezután a dokumentumokat a csehszlovák titkosszolgálatnak is átadta Prágában félmillió koronáért, amelyből végül csak kétszáz ezret kapott meg. Ezután újra Bécsbe utazott, ahová a családját is magával hozatta. Mivel a csehszlovák állam ellen eredménytelenül indított pert hiányzó háromszázezer koronát, ismét az Egyesület Államokat választotta úticélként, de ott a kémelhárításért is felelős FBI nem kívánatos személynek nyilvánította, így világutazásának következő ismert állomása immár Tokió volt, ahonnan Kínába utazott tovább.³¹

A brit gyarmatosítás alól felszabadult Kína Trebitsch-Lincoln odaérkezésekor polgárháborús helyzetből szenvedett, különböző tartományurak ellenőrzése alatt állt.³² Egységes kormányzati hatalom nem létezett, körülbelül kéttucatnyi hadúr irányította az ország különböző tartományait. Trebitsch 1922 szeptemberében érkezett Sanghajba, ahol kapcsolatba került a hatalomért versengő

²⁹ Trebitsch Ignácot, mint Bauer ezredes útítársát a Horthyval való tárgyaláson, megemlíti Zadravecz István, a magyar Nemzeti Hadsereg tábori püspöke is emlékirataiban. Vö. ZADREVECZ István, *Páter Zadravecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Budapest, Kossuth Kiadó, 1967, 134.

³⁰ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 239–260; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 214–228.

³¹ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 300–308; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 229–266.

³² Forrásközlő cikkünkben Szerényi Ildikó és Viszket Zoltán is felhívják rá a figyelmet, hogy Trebitsch célja feltehetőleg egy erős Kína létrehozása lehetett, leginkább a Brit Birodalom érdekeivel szemben, mivel a britekből valamiért végleg kiábrándult. Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

egyik politikai erő, a Szun Jat-szen³³ vezette a nacionalista Kuomintang³⁴ hírszerzésével. Nem lehet kizárni, hogy annak ellenére, hogy az Egyesült Államokból kiutasították, Trebitsch mégiscsak az amerikai hírszerzés megbízásából került Kínába.³⁵ A Kuomintangnak fegyverekre volt szüksége, s ezeket Trebitsch a kapcsolatait felhasználva remélte megszerezni. Így került Trebitsch a Jangce folyón hajózva Csungkingba, majd Icsangba, a Kuomintang által ellenőrzött terület két fontos városába. Végül Lojangba utazott Vu Pej-fu³⁶ tábornokhoz, a britek legfontosabb kínai szövetségesehez, hogy felajánlja neki a szolgálatait. Trebitsch-Lincoln ezután már mint Vu tábornok küldöttségének vezetője érkezett meg Velencébe, hogy tárgyaljon és megállapodásokat kössön német érdekeltségű vállalatokkal. Ennek kapcsán, Trebitsch közvetítésével került Kínába régi ismerőse, a német

³³ Szun Jat-szen (1866–1925), kínai forradalmár, köztársaságpárti politikus. 1912. augusztus 25-én megalapította a Kuomintangot (Nemzeti Párt), hogy ennek segítségével vigye tovább a forradalmi mozgalmat az országban a Csin császári dinasztia bukása után maguk között felosztó hadurak ellen. 1913-ban Jüan Si-kaj ellen kirobbantotta a második forradalmat, amely megbukott, és Szunnak újra Japánba kellett menekülnie. 1916-ban visszatért Kínába, s 1917-ben Kuangtungban forradalmi ellenkormányt alakított, de 1918-ban innen is menekülnie kellett. 1920-ban visszatért Kuangtungba, ahol újra kormányt alakított, majd a következő években szovjet segítséggel és mintára átszervezte a Kuomintangot, és szövetségre lépett a Kínai Kommunista Párttal. A kantoni kormány elnökeként megkezdte Kína újraegyesítésének előkészülete. 1925-ben hunyt el. Kína újraegyesítést a Kuomintang élén a helyére lépő Csang Kaj-sek hajtotta végre az északi hadjárattal, a Kuomintang forradalmi elveit azonban Csang feladta, s 1927-ben szembe fordult a kommunistákkal is.

³⁴ Kuomintang – Kínai politikai párt, magyar fordításban kb. Nemzeti Párt, melyet 1912-ben alapított meg Szun Jat-szen, az 1910–20-as években több részre szakadt ország újraegyesítéséért küzdő politikai erő volt.

³⁵ Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

³⁶ Vu Pej-fu (1874–1939), kínai katonatiszt, tábornok, hadúr, a Kína feletti egyeduralomért küzdő politikusok egyike 1916 és 1927 között. A polgárháború sújtotta Kínában befolyásra törekvő britek egyik legfontosabb szövetségese volt. Formális pozíciót, állami tiszteséget Kína bármelyik kormányában sosem viselt. 1927-ben vereséget szenvedett a Kuomintang erőitől.

Bauer ezredes, aki ekkora már a Kuomintang egyik katonai tanácsadója lett.³⁷ Bizalmát Vu táboronok akkor veszítette el Trebitschben, amikor az általa megkötött szerződés alapján nem érkezett meg a számára megígért német-osztrák pénzügyi támogatás. Befolyásának csökkenését érezve a japán és a brit titkosszolgálatlal lépett kapcsolatba, és valószínűleg segítette a japánok és az angolok által támogatott kínai haduraknak legyőzni Vu Pej-fut. Ő volt az, aki Pekingben közvetített a két győztes fél megbízottjai és a vesztes Vu Pej-fu küldöttsége között is. Ugyancsak Trebitsch Ignác szervezte meg a megdöntött, utolsó kínai császár, Pu Ji³⁸ átmenekítését a pekingi holland nagykövetségre, majd ő gondoskodott az ifjú excsászár átszállításáról Tiencsin városába.³⁹

Trebitsch végül Pekingből Sanghajba utazott, majd 1925-ben Manilában tűnt fel egy dr. Tandler Leó álnévre szóló útlevelemmel a brit konzulátuson. Aztán hajóra szállt, útja pedig Ceylonra vitte, amely akkor még a brit gyarmatbirodalom része volt. Itt egy Colombo melletti buddhista kolostorban húzta meg magát. Itt érte a családi tragédia, hogy Angliában élő, John nevű fiát gyilkosság miatt halálra ítélték. A kivégzésre Trebitsch-Lincoln Angliába indult, de egy műszaki hiba miatt csak Amszterdamig jutott, amikor a fiát kivégezték. Fia halála után tizenhat évig Csao Kung

³⁷ GÖMÖRI Endre, i. m., 266–270.

³⁸ Pu Ji (1906–1967) az utolsó, Csin dinasztiából származó kínai császár. Még gyermek volt, mikor 1912-ben a császárságot forradalom döntötte meg. A kiskorú Pu Ji megtartotta titulását és jogát, továbbá ez után is a Tiltott Városban élt. 1917. július 1-jén Csang Hszün tábornok segítette neki visszakérülni a trónra, ám csapatai 11 nap múlva vereséget szenvedtek, és a kezdeményezés elbukott, Pu Ji pedig újra trónfosztott lett. Amikor betöltötte a 18. évét, Feng Jü-hsziang hadúr véglegesen megfosztotta trónjától, elűzte a Tiltott Városban levő palotájából és a kikiáltott köztársaság egyszerű polgárának nyilvánította. A második világháború után orosz hadifogságba esett és a Szovjetunióba vitték, ahol háziőrizetben tartották. 1950-ben visszatért Kínában ahol a kommunista kormány 9 évi börtönre ítélte. 1959-ben amnesztiával szabadult, egyszerű polgárként, a Kínai Nemzeti Könyvtár könyvtárosaként hunyt el 1967-ben.

³⁹ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 309–334; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 270–280.

néven, buddhista szerzetesként voltaképpen homályban, visszavonultságban élt. Egy ízben még megpróbált San Franciscóba utazni, de az Egyesült Államokból határozottan kiutasították. A Kuomintang Bauer ezredes révén megkísérelte a japán oldalról visszatéríteni, de már sikertelenül. 1931 táján Sanghajból újra egy Peking melletti kolostorba költözött. Miután Japán elfoglalta Mandzsúriát, félreérthetetlenül a japánok megbízásából, immár valódi útlevéllal, Csao Kung néven egy küldöttség élén utazott utoljára Európába, hogy buddhista iskolákat alapítson. Ugyanezzel Kanadában is megpróbálkozott, de mivel zavaros titkosszolgálati múltja miatt mindenütt kémnek tartották (sajnos teljes joggal), küldetése ezért eredménytelen volt.⁴⁰

1934–35 folyamán, majd később több hullámban leveleket kezdett írni a magyar hatóságoknak, többek között a belügyminiszternek, a külügyminiszternek, a miniszterelnöknek és Horthy Miklós kormánynak is, melyekben kérte, hogy mivel magyar állampolgárságát saját értelmezése szerint sosem vesztette el, hadd térjen haza szülőhazájába.⁴¹ Pontos motivációit persze nem ismerhetjük, ugyanakkor abszolút elképzelhető, hogy a megfáradt, hatvanadik életéve felé járó nemzetközi kalandor mindenféle politikai-titkosszolgálati motiváció nélkül csupán még egyszer vissza akart térni a szülőhazájába.⁴² Elképzelhető persze az is, hogy csak folytatni szeretne volna addigi titkosszolgálati játszmáit, és abban bízott, talán a magyar állami szerveket még érdekelheti valamilyen információ, amelynek a birtokában van. Ebben az időben azonban már aligha volt realitása, hogy a többszörösen kiszolgált többes ügynököt (hiszen élete során Trebitch dokumentáltan dolgozott magyar, német, angol, amerikai, francia, csehszlovák, bolgár, kínai, japán és talán egyéb szolgálatoknak, számos alkalom-

⁴⁰ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 334–335; valamint GÖMÖRI Endre, i. m., 270–280.

⁴¹ Trebitsch 1938-as hazatérési kísérletére Szerényi Ildikó és Viszket Zoltán forrásközlő cikke is felhívja a figyelmet. Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

⁴² SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

mal egyszerre többnek is) bármelyik európai állam titkosszolgálatára szívesen fogadta volna a szolgálatait, vagy akár csak elfogadhatónak tartotta volna, ha egyszerű civilként belép a területére.⁴³

A magyar állam szerveinek szemében azonban a nemzetközi kalandor természetesen többszörösen nemkívánatos személynek számított, így hazatérési kérelmeit megtagadták, pontosabban érdemben nem foglalkoztak vele, az ehhez szükséges okmányokat sosem kapta meg. Trebitch-Lincoln Ignác ebből kifolyólag soha többé nem térhetett haza Magyarországra. A kínai Sanghajban, japán szolgálatban, 64 évesen hunyt el 1943. október 7-én, a temetésén pedig több százezer ember és a Nankingban székelő japánbarát kínai bábkormány összes minisztere is részt vett.⁴⁴

A forrásokról

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának őrizetében található a *HU-MNL-OL-K 149* törzsszámot viselő állag,⁴⁵ melynek megnevezése *Rezervált iratok*, és a Magyar Királyi Belügyminisztérium fontosabb nemzetiségi, munkásmozgalmi és egyéb bizalmas jellegű ügyeinek iratait tartalmazza 1876-tól kezdve egészen 1944-ig, melyekkel főként a Magyar Királyi Belügyminisztérium VII. számú, Közbiztonsági Osztálya foglalkozott.⁴⁶

⁴³ Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

⁴⁴ Bernard WASSERSTEIN, i. m., 367–435; GÖMÖRI Endre, i. m., 285–288.; valamint SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

⁴⁵ Köszönet illeti Csósz László főlevéltáros kollégámat, amiért alkalmam volt vele együtt a HU-MNL-OL-K 149 jelzetű állag darabszintű segédletén dolgozni.

⁴⁶ A Magyar Királyi Belügyminisztérium Közbiztonsági Osztálya többek között a minisztérium rendőrség és csendőrség szakmai irányításáért, illetve a különböző rendészeti szervek működésének összehangolásáért felelős szervezeti egysége volt. Az osztály vezetését egy, a mindenkori belügyminiszter abszolút bizalmát élvező ember láthatta csak el. Sok más egyéb feladata mellett önálló nyomozó hatósági jogkörrel is bírt, politikai nyomozásokat folytatott. Az 1940-es évekre az Államrendőrségi Budapesti Főkapitánysága ilyen munkát végző szervezeti egységei mellett itt is jelentős politikai rendőri erő összpontosult. Vö. KOVÁCS Tamás, *A Belügyminisztérium rendészeti és karhatalmi feladatai 1920 és 1944 között*, in *Tanulmányok*

Ebben az állagban található egy terjedelmesebb, *HU-MNL-OL-K 149-1938-1-4341* jelzetű ügyirat Trebitsch Ignácra, a magyar születésű, regényes életű nemzetközi kémről és szélhámosról, mely alapvetően az ekkor Kínában, Tiencsinben, a világ másik végén buddhista szerzetesként (és persze minden valószínűség szerint továbbra is hírszerzőként) tevékenykedő Trebitsch Magyarországra való hazatérési kérelmének elbírálásáról szól. Talán nem véletlen, hogy a hazáját ekkor már régóta maga mögött hagyó nemzetközi kalandor hazatérési szándékára vonatkozó, többnyire 1933–1938 között, egy 1938-ban iktatott ügyi rathoz csatolt dokumentumok a Magyar Királyi Belügyminisztérium rezervált iratai között kötöttek ki, tehát a politikai rendszettel és kémelhárítással kapcsolatos tevékenységet végző szervezeti egységeknél. A korabeli magyar hatóságok sajnos joggal hihették előléte fényében, hogy amennyiben hazatérne, Trebitsch Ignác akár saját hazája ellen is kémkedne, ezért – mai kifejezéssel – fokozott nemzetbiztonsági kockázatot jelentene.

Az ekkor már a Távol-Keleten – igen regényes és képtelen körülmények között – tevékenykedő, különböző titkosszolgálatok érdekeit váltakozva kiszolgáló Trebitsch Ignác körülbelül 1934–35-től kezdve írt kérelmeket a magyar hatóságoknak és közjogi méltóságoknak – többek között személyesen a miniszterelnöknek, a kormányzónak, a külügyminiszternek és a belügyminiszternek –, hogy annyi hányattatás és nemzetközi tévelygés után engedélyezzék neki a szülőhazájába, Magyarországra való visszatérést. Bár Trebitsch Ignác hazatérési kérelmének ügyét az 1938-as évben, *1938-1-4341* alapszámmal iktatták, a Magyar Királyi Belügyminisztérium politikai nyomozószervei ennek kapcsán igyekeztek utánajárni a hazatérni kívánó nemzetközi kalandor előéletének is, így a források között korábbi keletkezésű, az 1930-as évek elejéről származó dokumentumokat is találunk az ügyirathoz csatolva.

nyok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról, szerk. GAÁL Gyula–HAUTZINGER Zoltán, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2009, 151–161.

Külön kiemelendő, hogy a *Trebitch-ügyiratban* korszak mindhárom (vagy inkább négy) magyar titkosszolgálati szerve által keletkeztetett (vagy legalábbis hivatkozott) jelentés vagy állásfoglalás feltűnik a magyar királyi belügyminiszternek címezve, egyöntetűen azt a javaslatot megfogalmazva a magyar kormány felé, hogy Trebitch-Lincoln Ignác hazatérési szándékát semmiképpen se támogassa. A korszakban ilyen titkosszolgálati, politikai rendszeti és kémelhárítási feladatokat leginkább a Magyar Királyi Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának Államrendészeti Osztálya és Politikai Rendészeti Osztálya,⁴⁷ a Magyar Királyi Csendőrség Nyomozó Osztályparancsnoksága,⁴⁸ illetve a Honvéd Vezérkari Főnökség 2. osztálya (Vkf-2)⁴⁹ láttak el. Titkosszolgálati jellegű tevékenységet is végző belügyi rendőrhatósági szerv volt az elsősorban idegenrendészeti feladatokat ellátó Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság,⁵⁰ mely egyúttal kémelhárítással is foglalkozott. Az iratok között, az ügyirathoz csatolva találunk továbbá különböző külföldi konzulátusoktól és nagykövetségektől, diplomáciai szervektől származó jelentéseket is, melyek ugyancsak Trebitch Ignác meglehetősen kalandos előéletére vonatkozó információkat tartalmaznak.

További érdekesség, hogy az 1930-as évek folyamán haza szeretett volna térni Magyarországra Trebitsch Ignác egyik öccse, az Egyesült Államokban élő Trebitch Simon (aki a dokumentumok tanúsága szerint ebben az időben valamiért a Simon Harry Trebitsch nevet használta), aki azt leveleiben azt is felajánlotta a magyar kormánynak, hogy bizonyos információkat ad át a testvéréről, azonban bátyjához hasonlóan a magyar állami szervek őt is megbízhatatlannak tűnő, nemkívánatos személynek nyilvánították. A Trebitsch Simon által hazatérési szándéka tárgyában írott leveleket, valamint az ő előéletét a bátyjáéhoz hasonlóan megvizsgáló jelentéseket a Belügyminisztérium munkatársai ugyan-

⁴⁷ Lásd a 23. számú dokumentumot.

⁴⁸ Lásd a 24. számú dokumentumot.

⁴⁹ A szervekre való utalás szitnjén lásd a 32. számú dokumentumot.

⁵⁰ Lásd a 35. és 37. számú dokumentumot.

csak hozzácsatolták a Trebitsch Ignác hazatérési szándékával foglalkozó, 1938-as keletkezésű ügyirathoz.⁵¹

Habár a Trebitsch-Lincoln Ignác hazatérési szándéka tárgyában keletkezett magyar királyi belügyminisztériumi ügyirat nem bír hatalmas történettudományi jelentőséggel, hiszen annak keletkezéstörténete vagy a személy, akihez kötődően született – ekkor legalábbis már – nem befolyásolta érdemben a magyar vagy az európai történelem menetét, maga Trebitsch Ignác fiatalabb korában mint nemzetközi kalandor és számos titkosszolgálat ügynöke, valamelyest hozzájárult az európai történelem alakulásához, és mindenképpen a húszadik század viharos történetének egyik figyelemre méltó, regényes életű figurája, akinek egyéni sorsának megismerése mélyebb összefüggések megértéséhez is hozzájárulhat.⁵² A közölt forrás továbbá rendszet- és titkosszolgálat-történeti jelentőséggel is bír, miként ez a Magyar Királyi Belügyminisztérium rezervált iratainak igen nagy részéről elmondható, hiszen megismerhető belőle a korabeli magyar politikai rendszeti/kémelhárító szervek munkájának menete és alaposága. Kitérünk belőlük, a kor színvonalán mennyire eredményesen tudtak – nemzetközi diplomáciai, és ezzel együtt feltehetőleg hírszerzési csatornákat is használva – adatokat szerezni egy adott személyről az 1930-as évek vége felé, a második világháború előestéjén.⁵³ Trebitsch-Lincoln Ignácról, a korszak hírhedt, sokat látott és nagyvolumenű hírszerzőjéről a Magyar Királyi Belügyminisztérium szervei is beszerezték a maguk módján azon információkat, amelyeket be tudtak szerezni. Talán Trebitsch Ignác maga nem is sejtette, hogy több hullásban megírt, magyar közjogi méltóságoknak címzett hazatérési kérelmei maguk is beindítottak egy titkosszolgálati játszmat. A fennmaradt dokumentumokból kiolvasható ennek a játszmának a narratívája, melynek eredménye az ő személyének és előéletének tüzetes leellenőrzése, illetve hazaté-

⁵¹ Lásd a 20., 21., 36., 37., 39., 42. számú dokumentumokat.

⁵² Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.

⁵³ Vö. Varga Krisztián, i. m., 146–153.

rési szándékának a magyar állam részéről való (feltehetőleg hallgatólagos, de határozott) megtagadása lett.

A forrásközlés elvei

A szövegközléskor a huszadik századi források publikálásának elveit és bevett gyakorlatát követtük. A néhány idegen nyelven (angolul, németül és franciául) keletkezett rövidebb szöveget eredeti nyelven is közreadjuk, majd közvetlenül utánuk (de önálló, számozott dokumentumként) közöljük az idegen nyelvű források korabeli, a Magyar Királyi Belügyminisztérium munkatársai által készített fordítását is. Egyetlenegy esetben fordult elő, hogy a részben német nyelven írt, rövid szöveg magyar fordítását lábjegyzetben közöljük.⁵⁴ A dokumentumokat továbbá az eredeti ügyiratban elfoglalt helyük szerinti sorrendjükben, számokkal ellátva adjuk közre, nem pedig kelezésük / keletkezésük sorrendjében, ugyanis az értelmezésük szempontjából ennek is lehet jelentősége.

Mivel többnyire írógéppel írott, a mai magyar olvasó számára is igen jól érthető és követhető iratokról van szó, alapvetően változatlan formában közöljük a forrásszövegeket, ám ahol kellett, apróbb módosításokat hajtottunk végre rajta a magyar nyelv mai helyesírási és központoszási szabályai szerint. A forrás integritása és hitelessége indokolja, hogy azt teljes terjedelmében, mindenfajta érdemi változtatás, felül- vagy alulstilizálás nélkül adjuk közre, stilisztikai javításokat tehát a közölt szöveg nem tartalmaz.

A közölt dokumentumokat továbbá, ahol azt szükségesnek éreztük – főként személyek, állami vagy társadalmi szervezetek, sajtóorgnák, történelmi események, stb. említésekor, vagy éppenséggel rövidítések feloldása végett – szövegkritikai és magyarázó jegyzetekkel láttuk el.

⁵⁴ Lásd a 31. dokumentumot.

A forrás

HU-MNL-OL-K 149-1938-1-4341

1.

Az Est Trebitsch-Lincoln Ignácról szóló újságcikk Az Est¹ Budapest, 1938. február 9.

Kínából írt Az Estnek Trebitsch Lincoln – Cáfolja a hírt, hogy kínai császár lesz

– Az Est Tudósítójától –

Trebitsch Lincolntól ismét levelet hozott a posta Tiencsinből Az *Est*nek. A paksi zsidó hitközségi elnök fiából angol liberális képviselő lett, akinek angliai, majd németországi és egyéb botrányai után sürgősen távoznia kellett lassankint egész Európából, mint ismeretes, Kínában telepedett le, buddhista hitre tért át, és kétségbevonhatatlan kalandorképességei révén most már apáttá és a buddhista vallási élet egyik kiemelkedő személyiségévé küzdötte

¹ Az Est az akkori magyar sajtóélet egyik legnagyobb vállalkozása volt. Tulajdonosa és főszerkesztője, Miklós Andor előzőleg a Pesti Napló közgazdasági rovatvezetőjeként működött, majd saját újságot indított, megteremtve ezzel a következő 20–25 év legsikeresebb napilapját. Az újság délben vagy kora délután jelent meg és még aznap ott volt a vidéki városokban is. A lap ötletekben, tartalomban, nyomdai kiállításban egész sor újítást vitt a napisajtóba. Hangja merész volt, felfogása haladó szellemű, de független a politikai pártoktól. Sikeresen igyekezett a szélesebb olvasóközönség igényének megfelelni és maga is alakítani azt. A rövid, egyhasábos Az Est-vezércikkek az olvasók nagy tömegeinek nézeteire voltak jelentős hatással. A lap egyik fő erőssége a megbízható hírszolgálat volt. Kiterjedt tudósítói hálózatot, jó képességű újságírókat, rámenős riportereket foglalkoztatott. Az első világháború alatt a külföldi sajtó Az Estet idézte a leggyakrabban, a háború idején a lap elérte a félmillió példányszámot. A Tanácsköztársaság idején a többi polgári újsággal együtt betiltották, majd a bukás után újraindult. A szerkesztőség a mérséklet politikáját követte és igyekezett simulékonnyan alkalmazkodni az idők változásához. Az Est fennállásának huszonötödik évfordulóját 1935-ben ünnepelték. Ekkor példányszáma naponta 150.000 volt. 1939-ben a vállalatot az állam elvette, és a Pesti Naplót az év végén megszüntették. Az Est ezen a címen 1939. november 17-én jelent meg utoljára.

fel magát. Trebitsch Lincoln Kínában mandarin lett és megalapította az „Igazság Ligáját”.² Szép címet is választott a liga számára, a Föld két félgömbjét használta emblémának, és a két félgömböt hatalmas horogkereszt köti össze. Amikor áttért a buddhista hitre, a Chao Kung nevet vette fel, és azóta így szerepel Észak-Kína vallási és politikai életében. Chao Kung apát Tiencsinben a japánok lelkes barátjául szegődött és röpiratokban szállt szembe a japánellenes propagandával, amikor a japán csapatok birtokába jutott Észak-Kína. Trebitsch Lincoln – azaz hogy most már Chao Kung apát – felszólította Kína lakosságát, hogy szakítsanak a nyugati népek önző politikájával, mert Kína igazi barátja csak Japán. Felszólítást intézett Csang-kaj-sek marsallhoz is mint buddhista szerzetes, nemes egyszerűséggel azzal vádolta a tábornagyot, hogy elárulta az ázsiai kultúrát és az ázsiai igazságot, éppen ezért a legjobb lesz, ha sürgősen leteszi a fegyvert és behódol Japánnak.

Az *Est* cikkeit, amelyekben Trebitsch Lincoln legújabb állásfoglalásairól beszámol, megküldték Chao Kung apátnak Tiencsinbe. Most, január 16-ai dátummal levelet kapott Az *Est* szerkesztősége Tiencsinből, amely szóról szóra a következőket mondja:

Kedves Szerkesztő úr!

Egy budapesti ismerősöm szíves volt Az Est 1937. november 23-i, december 5-i kiadásából egy-egy oldalt nekem beküldeni, amelyekből látom, hogy a kínai–japán konfliktusról szóló két körlevelemet kivonatban közölte. Édesapám nem volt templomi szolga Paksott, de hagyjuk e tárgyaltalan hibákat. E soraim célja a december 5-i pekingi sürgőnyi hír, amely szerint „Csao Kung kínai császár lesz”, egy kissé helyreigazítani. Kaptam ugyanis Budapestről

² Trebitch Ignác által alapított buddhista propagandaszervezet, mely folyóiratkiadással is foglalkozott volna. Nem lehet kizárni, hogy a valóságban titkosszolgálati tevékenységet is végzett. Vö. Bernard WASSERSTEIN, i. m., 391.

levelet, amelyből azt látom, hogy sokan azt hiszik, hogy ez a hír rólam szól. Én a császársággal semmi módon nem foglalkozom, és a japánok soha nem is terveztek engem kínai császárrá tenni. A Csao Kung, akiről a sürgönyben szó van, az a Tsao Kung táboronok, aki már 1923-ban a kínai köztársaság elnöke volt. Ő tényleg öreg és beteges, pedig hatvanéves erős, egészséges fiatal-ember vagyok, mint a mellékelt arckép, egy tengeri hajó fedélzetén felvéve, mutatja. Nem császársággal foglalkozom én: jelenleg a hazámba való hazatérésemmel foglalkozom. Ott akarom életemet befejezni és hazámnak a még hátralévő 24 évben valami módon segíteni.

„Hazádnak rendületlenül
Légy híve, ó magyar!
Bölcsőd az s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.”

Valószínűleg vannak hibák a levelemben, szíveskedjék ezt elnézni: már sok év óta nem beszéltem magyarul.

Személyesen üdvözli:

Chao Kung

Eddig szól az érdekes és váratlan levél. Nem tudni, honnan veszi Trebitsch Lincoln – azaz Chao Kung apát –, hogy pont 24 éve van hátra. Az sem, hogy mire gondol, amikor azt írja, hogy „a hazájának segíteni akar”. Idehaza mindenesetre gondos figyelemmel fogják kísérni a lépéseit.³

³ Miként az a forráskiadványunkban közölt dokumentumból kiderül, a korabeli magyar titkosszolgálatok valóban alaposan utánanézték Trebitsch Ignác addigi tevékenységének, igen sok mindent tudtak róla, és érthető okokból ellenezték a Magyarországra való hazatérési szándékát.

2.

**A holland külügyminisztérium francia nyelvű jelentése
Hága, 1938. december 7.**

MINISTÈRE DES PROTECTIONS ETRANGÈRES

Le Haye, le 7 décembre 1938.

No. 3209.

Annexes.

NOTE

Se référant à la note de la Légation Royale de Hongrie en date du 13 aout dernier no.136/n. 1938, le Ministère des Affaires Etrangères a l'honneur de faire parvenir sous ce pli à ladite Légation Royale copie de la lettre no.2850/174 que le Consul-Général des Pays-Bas à Shanghai a adressée en date du 5 Octobre dernier au Ministre des Pays-Bas en Chine, lettre, relative à la requête de Mons. Trebitsch Lincoln („Abbé” Chao Kung) concernant son désir d'obtenir un passeport hongrois ou un visa hongrois sur son passeport chinois.

En joignant également à la présente les annexes de la lettre précitée de Monsieur Boissevain y mentionées sous b, c, d et e, le Ministère des Affaires Etrangères a l'honneur de recourir à la bienveillance accoutumée de la Légation Royale afin que lesdites pièces soient soumises aux autorités hongroises compétentes.

Le Ministère des Affaires Etrangères serait reconnaissant d'apprendre en temps utile la décision du Gouvernement Royal Hongrois en ce qui concerne le requête susmentionnée de Mons. Trebitsch Lincoln.

3.
**A holland külügyminisztérium előző jelentésének
magyar fordítása**
Hága, 1938. december 7.

13826/BMF. Fordítás francia nyelvből:
Külügyminisztérium.
Külföldi érdekek védelmének osztálya.
Hága, 1938. december 7.

3209. sz.
Mellékletek.

Jegyzék

Hivatkozással a m. kir.⁴ Követség 136/n.sz.f.é. augusztus 13-i jegyzékére, a külügyminisztériumnak van szerencséje idezártan a kir. Követséghez eljuttatni a 2850/174.sz. levél másolatát, amelyet a sanghaji németalföldi főkonzul intézett f. é.⁵ Október 5-én Németalföld kínai követéhez Trebitsch Lincoln /Chao Kung „apát”/ kérvénye ügyében, melyben magyar útlevelet, valamint kínai útlevélre magyar vízumot kér.

A külügyminisztériumnak, csatolva ugyancsak Boissevain úr fent említett levelében b, c, d és e alatt megjelölt mellékleteket, van szerencséje a kir. követség szíves jóindulatához fordulni, hogy az említett iratokat terjessze a magyar hatóságok elé.

A külügyminisztérium hálás lenne, ha Trebitsch Lincoln fent említett kérvényét illetően a m. kir. kormány határozatáról kellő időben értesülhetne.

[Pecsét]

⁴ m. kir. = magyar királyi.

⁵ f. é. = folyó év.

4.

**A sanghaji holland, időlegesen a magyar érdekek helyi képviselőjével és megbízott főkonzulátus által felvett, Trebitsch-Lincoln Ignác által angol és francia nyelven, kézzel kitöltött jegyzőkönyv
Sanghaj, 1938. szeptember 26.**

This day, the 26th day of September 1938, appeared before me, Jan van de Rey, Consul of the Netherlands of Shanghai, in the absence of Consul General for the Netherlands, temporarily in charge of Hungarian resident, Trebitsch Lincoln (Ignatz Thimotehus – Abbot Chao Kung), born at Paks, Tolna megye, April 4, 1879, residing in Shanghai, Chjine, who in answer to the following questions put to him replied as follows:

- a. When did you definitely leave Hungarian territory?

In 1898, about the middle of the year.

- b. Did you visit temporarily in Hungary after your definite departure, even when only passing through?

Many times, sometimes a few days, sometimes a few weeks, and the last time, in 1920, several months.

- c. Did you, during your stay abroad, obtain from any Hungarian authority (legation or consulate) any travelling certificate whatsoever (passport, etc.) and have you been treated in a hospital?

On 5th day of April 1923 I obtained from the Consulate General of Shanghai, temporarily in charge of Hungarian interests, a temporary Hungarian passport to the name of Tolnai Ludwig, born at Kalocsa, April 5, 1880, which passport was destroyed by me after my arrival in Europe. I have never been

treated in any hospital at the expense of the Hungarian Government.

- d. Has the question of your Hungarian nationality or of your legal domicile in Hungary ever been dealt with by a Hungarian authority, during your stay abroad, did you, during your stay abroad, make any declaration before a Hungarian authority concerning the maintenance of your Hungarian nationality?

In 1920, during my stay in Budapest, I obtained from Paks a document of the fact that I was still a Hungarian subject, and I remember showing the document to Mr. Tibor von Eckhardt who at that time was councillor at the Hungarian Ministry of Foreign Affairs. This ministry accepted this document, permitting me to remain in Hungary at the moment my expulsion from Hungary was asked for.

During my stay at home I cannot remember having made any declaration before a Hungary authority concerning the maintenance Hungarian nationality.

Read up to the appeared and signed by him and by myself, this day the twenty-sixth day of September 1900 and thirty-eight, at Shanghai.

Chao Kung
Trebitch Lincoln

Jan van der Berg
Consul for the Netherlands,
temporarily in charge of Hungarian Interests

TRADUCTION

Ce jour d'hui, le 26 de Septembre 1938, a comparu par devant nous, Jan van der Berg, Consul des Pays-Bas à Changhai,

remplaçant le Consul Général des Pays-Bas, provisoirement chargé des Interêts Hongrois, TREBITSCH Lincoln (Ignatz Thimoteus – Abbé Chao Kung) né à Paks, Tolnamegye, le 4 avril 1879, domicilié à Changhai, Chine, lequel en réponse aux questions suivantes que nous lui avons posées a répondu comme suit:

- a. À quelle date avez-vous quitté définitivement le territoire Hongrois?

En 1898, environ au milieu de l'année.

- b. Depuis votre départ définitif de Hongrie, avez-vous séjourné en Hongrie, même de passage seulement?

Plusieurs fois, quelques fois pendant quelques jours, tantôt pendant quelques semaines et la dernière fois, en 1920, pendant quelques mois.

- c. Pendant votre séjour en dehors de Hongrie, avez-vous obtenu d'une autorité hongroise (légation ou consulat) un certificat quelconque de voyage (passeport, etc.) et avez-vous été en traitement dans un hôpital?

A la fin d'avril 1923 j'ai obtenu du Consulat Général à Changhai, provisoirement chargé des Interêts Hongrois, un Passeport temporaire au nom de TOLNAI Ludwig, né à Kalocsa, le 5 avril 1880, lequel passeport j'ai détruit après mon arrivée en Europe. Je n'ai jamais été en traitement dans un hôpital quelconque au dépens du gouvernement Hongrois.

- d. Pendant votre absence de Hongrie, la question de votre nationalité hongroise ou celle de domicile légal en Hongrie a-t-elle été traitée par une autorité hongroise, c'est-à-dire avez-vous fait pendant votre absence de Hongrie une déclaration devant

une autorité hongroise concernant le maintien de votre nationalité hongroise?

En 1920, pendant mon séjour à Budapest, j'ai obtenu de Paks un document attestant que j'étais toujours sujet Hongrois et je me rapelle d'avoir montré ce document à Monsieur Tibor von Eckhardt, qui en ce temps la était Conseiller au Ministère Hongrois des Affaires Etrangères. Ce Ministère a accepté ce document par lequel je reçus permission de rester en Hongrie au moment où mon expulsion de Hongrie fut demandée. Pendant mon séjour en dehors de Hongrie j'eme rapelle pas avoir fait une déclaration quelconque concernant le maintien de ma nationalité Hongroise.

Signé par le comparant et par nous à Changhai ce jour, le vingt six de septembre 1900 trente huit après lecture fait.

signé: Chao Kung
I.T. Trebitsch Lincoln

signé: Jan v. d. Berg
Consul,
Pour le Consul Général des Pays-Bas,
provisoirement chargé des Interêts Hongrois.

5.

Az előbbi jegyzőkönyv magyar fordítása francia nyelvből Sanghaj, 1938. szeptember 26.

13826/1939. BMF.

Fordítás francia nyelvből:

Fordítás

Ma, 1938. szeptember 26-án, előttem, Jan van den Berg, a magyar érdekek képviselőjével ideiglenesen megbízott németalföldi főkonzult helyettesítő sanghaji németalföldi konzul előtt megjelent Trebitsch Lincoln /Ignác Timotheus, Chao Kung apát/, Pakson, Tolna megyében, 1879. április 4-én született sanghaji /Kína/ lakos, aki az általam feltett kérdésekre a következőképpen válaszolt:

a/ Mikor távozott el véglegesen magyar területről?

1898-ban, az év közepe táján.

b/ Magyarországról való végleges távozása óta, ha csak átmenetileg is, tartózkodott-e Magyarországon?

Többször. Néha néhány napig, máskor néhány hétig, és utoljára 1920-ban néhány hónapig.

c/ Magyarországon kívüli tartózkodása alatt magyar hatóságtól /követség, konzulátus/ kapott-e valamilyen úti igazolványt /útlevelet stb./, és volt-e kórházban ápolás alatt?

1923. április végén a sanghaji főkonzulátustól, Kalocsán, 1880. április 5-én született Tolnai Lajos nevére ideiglenes útlevelet kaptam, amelyet Európába érkezésem után megsemmisítettem. A magyar kormány terhére soha semmiféle kórházban ápolás alatt nem álltam.

d/ Magyarországról való távolléte alatt magyar állampolgárságának vagy magyarországi illetőségének tárgyalta-e valamely magyar hatóság, azaz Magyarországról való távolléte alatt tette-e magyar hatóság előtt állampolgársága fenntartására vonatkozó nyilatkozatot?

1920-ban, budapesti tartózkodásom alatt Paksról egy iratot kaptam, amely igazolja, hogy mindig magyar alattvaló voltam és emlékszem, hogy ezt az iratot megmutattam Eckhardt Tibor úrnak,⁶ aki a magyar külügyminisztériumban tanácsos volt. Ez a minisztérium elfogadta ezt az okiratot, melynek alapján engedélyt kaptam arra, hogy Magyarországon maradjak, akkor, amikor Magyarországról való kiutasításomat kérték. Magyarországon kívül való tartózkodásom alatt nem emlékszem, hogy magyar állampolgárságom fenntartására vonatkozólag bármi-féle nyilatkozatot tettem volna.

⁶ Eckhardt Tibor (1888–1972), politikus, ügyvéd, országgyűlési képviselő. 1918-ban Torda–Aranyos vármegyében főszolgabíró és az önkéntes karhatalom parancsnoka. 1919–20-ban az aradi, majd a szegedi ellenforradalmi kormány miniszterelnökségének sajtóügyeit irányította. 1922-ben a Keresztény Kisgazdapárt listáján nemzetgyűlési képviselő lett, 1923-ban az Ébredő Magyarok Egyesülete egyik alapítója és elnöke volt, a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Párt egyik vezetője, 1928-tól a Magyar Revíziós Liga ügyvezető alelnöke vt. 1930-tól a Független Kisgazdapárt tagja, Gaál Gaszton halála után a párt elnöke (1932–40) volt. 1931-től Miskolc, 1933-tól Mezőcsát országgyűlési képviselője. 1934–35-ben, Gömbös Gyula miniszterelnöksége idején mint Magyar népszövetségi főmegbízottja eredményesen képviselte a magyar érdekeket a Sándor jugoszláv király meggyilkolása miatt keletkezett feszült helyzetben. 1935 után ellenezte a német orientációt, az angolszászok felé való nyitás volt. A kormányzó és Teleki Pál miniszterelnök megbízásából 1940 nyarán az USA-ba utazott, hogy ott kapcsolatokat építsen ki. Hazájába soha nem tért vissza, az Egyesült Államokban előadó lett a georgetowni egyetemen. 1945 után a szovjetellenes és antikommunista emigráció egyik vezéralakja, a Magyar Nemzeti Tanács egyik megszervezője és végrehajtó bizottsági tagja lett. 1972-ben, amerikai emigrációban hunyt el.

A megjelent fél és én aláírtuk Sanghajban, ma, 1938. szeptember 26-án.

Chao Kung
Trebitch Lincoln I. T. s. k.

Jan v. d. Berg s. k. konzul, a magyar
érdekek ideiglenes képviselőjével megbízott németalföldi
főkonzul helyett

Megjegyzés: A sanghaji németalföldi főkonzulátus irattárából kitűnik, hogy a megjelent fél 1923-ban valóban kapott ideiglenes útlevelet. Ezt az útlevelet a sanghaji osztrák és magyar kolóniák négy megbízható tagjának kijelentése alapján kapta, amely igazolta, hogy a kérelmezővel Ausztriában és Magyarországon élő közös ismerőseikre vonatkozó beszélgetéseik alapján meggyőződtek személyazonosságáról és magyar állampolgárságáról. Az ez alkalmal az útlevélhez való csatolás céljából átadott arckép tényleg hasonlít a megjelent félhez, aki kijelentette, hogy mivel áttért a buddhista hitre, fontosnak tartja, hogy ezt a főkonzulátus előtt eddig ismeretlen csalást feltárja.

A magyar érdekek képviselőjével ideiglenesen megbízott sanghaji németalföldi főkonzul kijelenti, hogy a fenti okirat az angol nyelvű csatolt okirat hű fordítása és igazolja, hogy az ehhez fűzött megjegyzésben említett tények megfelelnek a valóságnak.

Sanghaj, 1938. szeptember 26

Pecsét.

[Olvashatatlan aláírás]

6.
Magyar követségi tanácsos levele
a magyar királyi belügyminiszternek
Budapest, 1938. december 30.

TITKOS!

Budapest, 1938. december hó 30-án.

1505/Res. Pol.
1938.

Tárgy: Trebitsch Lincoln Ignác útlevélügye
Hiv. sz.: BÖM. 5154/1938. VII. res.

1. iratsomó melléklet.

Van szerencsém további szíves intézkedés végett tisztelettel megküldeni.

A miniszter rendeletére:

[olvashatatlan aláírás]
követségi tanácsos

Nagyméltóságú

M. Kir. Belügyminiszter Úrnak⁷
/Dr. Boór min. osztályfőnök Úr kezéhez/

Budapest.

⁷ Az irat keletekezésének idején Keresztes-Fischer Ferenc volt a belügyminiszter.

7.

**Jörger István hágai követségi irodaigazgató a tájékoztató
levele Imrédy Béla miniszterelnöknek
Trebitsch-Lincoln Ignác útlevélügye tárgyában
Hága, 1938. december 8.**

Magyar Királyi Követség Hágában

Hága, 1938. december hó 8-án

198/ny. 1938 szám

Tárgy: TREBITSCH LINCOLN IGNÁC útlevélügye.
Hiv. szám: 547/pol. Res. 1938. számú rendelet.
6. melléklet

Szigorúan bizalmas!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy nem mulasztottam el, Nagyméltóságod fenti magas rendeletével vett utasításokat végrehajtani.

A holland külügyminisztériumhoz intézett jegyzékemre az eredetiben csatolt választ kaptam, amelyet 5 melléklettel⁸ Nagyméltóságodnak tisztelettel felterjesztem.

A követ távollétében

Jörger István s. k.

[aláírás]

követségi ir. igazgató

a m. kir. követség irodájának
vezetője

Nagyméltóságú Vitéz Imrédy Béla

a mi. kir. Külügyminisztérium vezetésével megbízott

m. kir. Miniszterelnök úrnak⁹

Budapest.

⁸ Az iratban említett mellékletek hiányoznak.

⁹ Imrédy Béla miniszterelnök az irat keletkezésének idején egyúttal megbízott külügyminiszter is volt 1938. november 8-a és december 10-e között. A külügyminiszteri székben Csáky István követte.

8.

Tao Lao / Lo (Margot Marcuse) buddhista apáca levele a magyar külügyminiszternek Budapest, 1938. július 25.

Másolat.

M. Kir. Külügyminiszter Úr Önagyméltósága

Budapest.

Kegyelmes Uram!

Alulírott Tao Lo buddhista apáca f. évi jún. 20-án érkeztem Budapestre Kínából, mesterem, Chao Kung apát megbízásából, kit azelőtt Trebitsch Lincolnnak hívtak, hogy megkíséreljek minden tőlem telhetőt, hogy Sanghajból és a Távol-Keletről való mielőbbi szabadulását előmozdítsam.

Mesterem Magyarországon született, Pakson, apja magyar állampolgárságú hajózási vállalkozó volt, jelenleg azonban mesterem állampolgárság nélküli, és a Távol-Keleten dúló háború miatt útlevél nélkül van Sanghajban, ahonnan útlevél hiányában nem tud elmozdulni. Kilátása sincs arra, hogy útlevélhez kerüljön, mert hiszen jelenleg nincs Sanghajban olyan hatóság, mely ilyen útlevél kiállítására illetékes volna.

Ami engem illet, én személyesen átéltem a két sárga faj közt dúló háború minden borzalmát, ismerem a pusztító járványokat, az árvizet, megéltem rablótámadásokat, melyeknek az ott élő fehérek nap-nap után ki vannak téve. Aki ezekről csak az újságok révén szerez értesülést, az csak hamar napirendre tér e fölött, hiszen közvetlen élményeik nem is lehetnek, és azonban tudom és sohasem fogom elfelejteni tudni, hogy mit szenvednek azok, akik, mint mesterem kénytelen ilyen viszonyok közt ott élni.

Lehetetlennek tartom, hogy hidegvérrel szemléljék, hogy egy magyar születésű fehér ember addig legyen kénytelen ott maradni, míg elpusztul az egymást irtó sárga fajok közepette.

A Belügyminisztérium szerint ő magyar állampolgárságát elvesztette és nagyon soka időt venne igénybe, míg kimutatható

volna, mi úton-módon szerezhethé vissza magyar állampolgárságát.

Ebbe természetesen bele kell törödnie mesteremnek, félő azonban, hogy e hosszú idő alatt a fehérek számára egyre romló viszonyok közt mesterem a háború áldozata lesz.

Arra kérem tisztelettel Nagyméltóságodat, szánja meg szerencsétlen embertársát, adjon módot neki arra, hogy életét megmentse. Méltóztassék megengedni, hogy számára addig is, míg állampolgárságának kérdései tisztázódnak, magyar útlevelet állítsanak ki, ha mindjárt avval a kikötéssel is, hogy mindaddig nem jön Magyarországra, míg erre külön engedélyt nem kap. Így lehető válna az, hogy a sanghaji pokolból megszabaduljon.

Tisztelettel mellékelem mesterem születési bizonyítványának hiteles másolatát és egy részemre szóló meghatalmazást, és ismételen kérem mély tisztelettel Nagyméltóságodat, méltóztassék ennek az útlevélnek a kiadását kivételesen megengedni.

Amennyiben Nagyméltóságod, kivel annak idején mesterem, Chao Kung személyesen is szerencsés volt ismeretségben lenni, kegyeskednék kérelmemet igenlően elbírálni, itteni barátai segítségével a kábelköltségeket magunkra vállalva olyan egyértelmű táviratot intéznénk a sanghaji holland konzulátushoz, hogy a magyar útlevelét avval a feltétellel adja ki, hogy mindaddig nem jön Magyarországra, míg illetékes hatóságtól erre kifejezetten engedélyt nem kap.

Kérelmemet Nagyméltóságod kegyes pártfogásába ajánlva vagyok mély tisztelettel:

Tao Lo
V. Falk Miksa u. 13.

Budapest, 1938. júl. 25.

9.

**A sanghaji holland konzulátus által felvett,
Trebitsch Ignác által kitöltött német nyelvű jegyzőkönyv
Sanghaj, 1938. szeptember 26.**

Fragepunkte

über welche Trebitsch-Lincoln (Abb. Chao-Kung)
zu vernehmen ist.

1./Wo (Gemeinde, Komitat oder Bezirk) und wann (Jahr, Monat, Tag) ist derselbe geboren und in welcher Kirche immatrikuliert worden? (Bezüglich der Haupt- und Residenzstadt Budapest ist der Bezirk zu bezeichnen.)

*Paks, Tolna megye, 4. April 1879, mit auton. izraelit.
Gemeinde-Buch*

2./Hat er ein Legitimationsdokument? (Zuständigkeitszeugnis, Reisepass, Legitimationskarte, Arbeits- oder Dienstbuch.) Welche Behörde hat es ausgestellt (Datum, Zahl.)

Geburtszeugnis

3./Würden über die Zuständigkeit schon Verhandlungen gepflogen? (Gelegentlich der Aufnahme in einen Gemeindeverband, Gewährung einer Unterstützung, Ausstellung eines Arbeits- oder Dienstbuches.) Wo, wann und mit welchen Erfolge? Wann haben Sie Ungarn verlassen? Wo waren Sie während Ihrer Abwesenheit?

Nein, ich habe Ungarn im Jahre 1898 verlassen. War seither in Deutschland, Canada, England, Ungarn, China, Vereinigte Staaten, Frankreich.

4./Wurde ein Familienmitglied schon in einem öffentlichen Spitale verpflegt, wo und welchem Jahre?

Nein

5./Wo (Gemeinde, Komitat oder Bezirk, wann und für das Kontingent welcher Gemeinde wurde er assentiert? Bei welchem Regimente oder Battallion hat er Militärdienst geleistet?

Ich habe mich einmal für Assentierung im Ausland geleistet: einmal in Hamburg, zweimal in Montreal, Canada. „Unfanglich“ jedesmal bei dem K. u. K. Österr–Ungarn General-Konsulat.

6./Wo wohnte der Genannte sein seiner Geburt und wie lange in den verschiedenen Aufenthaltsorten? Wo wohnte er während der Volkszählung im Jahre 1920? (Bei der Haupt- und Residenzstadt Budapest ist womöglich auch der Bezirk, die Gasse und die Hausnummer anzugeben.) Was war seine Beschäftigung an diesen Orten? (Gewerbetreibender, Handelsmann, Beamter, Arbeiter u. s. w.)

Ungarn, Deutschland, Kanada, England, China, Vereinigte Staaten, Frankreich. War Pfarrer der anglijabusgen Staatskirche in Kanada und England. Mitglied des Parlaments, England. Seit 1925. Buddhistischer Mönch, seit 1933 buddhistischer Abt.

7./Hat derselbe je Steuer gezahlt, insbesondere eine Gemeindumlange; wenn ja, in welchen Orten und Jahren?

Niemals in Ungarn

8./Wo (Gemeinde, Komitat oder Bezirk), wann, mit wem und in welcher Kirche wurde er getraut? Besass er ein Ehezertifikat? Wurde seine Ehe nicht durch ein rechtsgültigets Urteil gelöst? (Gericht, Datum, Zahl).

In Mondreal, Kanada, protest. Kirche. Ja. Nein.

9./Hat er Kinder? Wie heissen diese? Wann wurden diese geboren? Wo wohnen sie und was ist deren Beschäftigung?

Johh, Edward, Clifford. John ist Verwalter einer Plantage in Java. Zwei ausseren sind in England.

10./ Wie heissen die Eltern des Einzuvernehmenden? Wo wohnen diese?

Nathan Trebitsch, Julia Freund, beide gestorben.

11./ Wo und wann wurde dessen Vater (bei Leuten von unehelicher Geburt), Mutter (bei Frauen) der Gatte geboren? Wo wohnt der/dieselbe gegenwärtig: Im Falle Ablebens, wo und wann ist der/dieselbe gestorben und welcher Religion gehörte der/dieselbe an?

[A kérdésre Trebitsch Ignác nem adott választ.]

12./ Hatte oder hat der Vater (bez. die Mutter, ihr Gatte) eine Legitimationskunder? (Behörde, Datum, Zahl.) Wurde sein Vater (bez. seine Mutter oder Gatte) in irgendeinem Gemeindeverband aufgenommen? In welche Gemeinde und wann?

Meine Eltern waren in Paks zuständig.

13./ Worden über die Zuständigkeit des Vaters, der Mutter, bez. des Gatten schon Verhandlungen gepflogen? Gelegentlich einer Spitalsverpflegung, der Ausstellung eines Arbeits oder Dienstbesuches od. dgl.

Nein

14./ Wo wohnte der Vater, die Mutter, bez. der Gatte des Genannten sein seinen Geburt und wie lange in den einzelnen Aufenthaltsorten? Was war seine Beschäftigung? Zahlte er Steuer, wenn ja, wo und wie lange an den verschiedenen Orten?

Meine Eltern wohnten bis 1892 in Paks, dann in Budapest. Er war Schiffseigenführer auf der Donau.

15./ Wo wann und in welcher Kirche wurden die Eltern des Einzuvernehmenden getraut?

Izraelit. Ich ... (?) in Paks.

15. a./ Hat er Geschwister? Wie heissen diese? Wo und wann wurden sie geboren? Für das Kontingent welcher Gemeinde wurden ... Brüder assentiert? Wo wohnen diese gegenwärtig?
Józsi, Lajos, Frida, Aurél, Sanyi, im Paks. Paks. Sanyi im Ungarn. Józsi und Lajos Amerikában.
15. b./ Wie heissen die väterlichen (bei Leuten von unehelicher Geburt die mütterlichen) Grosseltern, bez. jene des Gatten und wo wohnten diese zuletzt?
Ich weiss nicht.
- 16./ Womit kann der Einzuvernehmende die Wahrheit seiner Aussagen bekräftigen? Was für Dokumente schliesst er hier bei?
Ich lüge niemals. Mir einen Geburtszeugnis.
- 17./ Kann derselbe jemanden namhaft machen, der über seine Zuständigkeitsverhältnisse eine Auskunft zu geben in der Lage ist? Hat er noch etwas bezüglich seiner Zuständigkeit oder Abstammung zu erwähnen?
Dr. Áldos Gyula, Budapest, VI. Munkácsy Mihály u. 23, Budapest, nein.
- 18./ Zu welchem Zwecke wünscht er die Konstatierung seiner Heimatsberechtigung?
Um nach Hause zu fahren

Datum: 26. Sept. 1938.

Chao Kung Ungarisch:
I. P. Trebitsch-Lincoln

[A jegyzőkönyvet felvevő személy olvashatatlan aláírása]

10.
Az előző jegyzőkönyv magyar fordítása
Sanghaj, 1938. szeptember 26.

M. Kir. Követség Hága

Melléklet
198/ny. 1938. számhoz

..... szám
193.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Sanghajban, 1938. évi Szeptember 26-án

a

Tárgy:
Trebitsch-Lincoln (Apát Chao Kung)
községi illetőségének megállapítása.

Jelen voltak alulírottak:

- 1./ Hol /:község, vármegye vagy kerület:/ és mikor /:év, hó, nap:/ született és mely egyházban anyakönyveztetett /:A székesfővárosra nézve kerület is megnevezendő:/
Paks, Tolna megye, április 4, 1879, az izraelita auton. község anyakönyvében.
- 2./ Van-e igazolási okmánya? /: Illetőségi bizonyítvány, útlevel, igazolási jegy, munka- vagy cselédkönyv:/ Mely hatóság állította ki? /:Kelet, szám:/
Van születési bizonyítványom.
- 3./ Tárgyaltatott-e már illetősége? /:Községi kötelékbe való felvétel, közsegélyezés, munka- vagy cselédkönyvi ügy stb. alkalomával /: Hol, mikor s mily eredménnyel?
Nem

4./ Ápoltatott-e a család valamely tagja kórházban, hol és mely időben?

Nem

5./ Hol /:község, vármegye vagy kerület:/, mikor és mely község hadjutaléka javára soroztatott? Katonai szolgálatát mely ezrednél vagy zászlóaljnál teljesítette?

Háromszor jelentkeztem, Hamburgban és kétszer Montrealban, „untauglich” voltam, a hamburgi és a montreali osztrák–magyar főkonzulátusnál

6./ Születésétől fogva mostanáig hol és mindenütt hány évig lakott? A legutóbbi népszámlálás alkalmával hol lakott /:A székesfővárosban a kerület, utca, házszám is megnevezendő:/ Mi volt ezeken a helyeken a foglalkozása? /:Iparos, kereskedő, hivatalnok, munkás stb.:/

Magyarországon, Németországban, Kanadában, Angliában, Kínában, Franciaországban, Egyesült Államokban, stb. Az anglikán egyház papja voltam Kanadában és Angliában. Parlament tagja Angliában, politikával foglalkoztam és 1925 óta buddhista szerzetes vagyok.

7./ Fizetett-e adót általában, különösen pedig községi adót. Igenlő esetben mely községben s mely üzletben?

Nem

8./ Hol /:község, vármegye vagy kerület:/, mikor kivel és mely egyházban lépett házasságra? Volt-e házassági engedélye? Házassága nem bontatott-e fel jogerős ítélettel? /:Bíróság, kelet, szám.:/

Montrealban, Kanadában, Kahlo Gretchen¹⁰ német leánnyal. 1901 vagy 1902. Volt engedélyem. Nem.

¹⁰ Trebitsch-Lincoln Ignác valóban Kanadában, Montreálban vette feleségül Margaret (Gretchen) Kahlot 1901-ben, akitől három gyermeke született. Vö. SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, i. m.; Bernard WASSERSTEIN, i. m.

- 9./ Vannak-e gyermekei? Hogy hívják őket? Mikor és hol születtek? Hol laknak és mi a foglalkozásuk?
Igen, John, Edward, Clifford. Angliában. John Jávában tea- és cukorplántázsa vezetője; Edward és Clifford Angliában, kereskedők.
- 10./ Hogy hívják szülőit? Hol /:község, vármegye vagy kerület:/ laknak?
Trebitsch Náthán, Freund Júlia. Pakson, azután Pesten laktak, meghaltak.
- 11./ Atyja, /:törvénytelen származásánál:/ anyja, /:férjes nőknél:/ férje hol és mikor született?
[A kérdésre Trebitsch Ignác nem adott választ.]
- 12./ Volt-e vagy van-e atyjának, /:törvénytelen származásúaknál:/ anyjának, /:férjeseknél:/ férjének igazolási okmánya? /:Hatóság, kelet, szám:/ Fölvétetett-e atya, anyja, illetőleg férje valamely község kötelékébe? Mely községbe és mikor?
Atyám paksi illetőségű volt.
- 13./ Tárgyaltatott-e atyjának, illetőleg férjének illetősége /:kórházi, ápolási, cseléd- vagy munkakönyvi ügy stb. alkalmából:/?
Nem
- 14./ Szülei, illetőleg férje születésüktől mostanáig hol laktak és mindenütt hány évig? Mi volt a foglalkozásuk? Adóztak-e valahol és hány évig?
Szüleim Pakson és Pesten laktak. Hajótulajdonos. Adóztak sok évig Pakson.
- 15./ Szülei hol, mikor és mely egyházban eskettettek?
Izraelita egyházban; hol? Nem tudom, valószínűleg Pakson.

15. a./ Vannak-e testvérei? Hogy hívják őket? Mikor és hol születtek? Hol laknak jelenleg?
*Józsi, Lajos, Frida, Aurél, Sanyi, im Paks. Paks. Sanyi im Ungarn. Józsi és Lajos Amerikában.*¹¹
15. b./ Hogy hívták az apai nagyszüleit, hol laktak utoljára?
Nem tudom.
- 16./ Mivel bizonyítja állításának valóságát? Mely okmányokat csatolja ehhez a jegyzőkönyvhöz?
Én soha nem hazudom. Születési bizonyítványom másolatát.
- 17./ Tudna-e valakit megnevezni, aki illetőségére vonatkozólag felvilágosítást adhatna? Van-e még valami mondanivalója illetőségére és származására vonatkozólag?
Dr. Áldor Gyula ügyvéd, Budapest VI. Munkácsy Mihály u. 29. Én igazi magyar ember vagyok; szüleim magyar állampolgárok voltak.
- 18./ Mi célból kívánja illetőségét megállapítani?
Hogy hazatérhessek.

Sanghaj, Szept. 26. 1938.

Chao Kung
I. T. Trebitsch-Lincoln

Felvette:

[Olvashatatlan aláírás,
a sanghaji holland főkonzulátus pecsétje]

¹¹ Trebitsch Ignác családjáról keveset tudunk, egyes források szerint tizennégyen, mások szerint tizenhatan voltak testvérek. A fiúk közül Ignác, Lajos és Simon végleg elhagyták Magyarországot.

11.
Trebitsch-Lincoln Ignác kérelme saját útlevelügye tárgyában
a magyar királyi belügyminiszterhez
Budapest, 1938. július 27.

641/res.pol.1938.

Szigorúan Bizalmas!

Budapest, 1938. július 27.
Tárgy: Trebitsch Lincoln útlevelügye,
Tao Lo buddhista apáca kérelme.
Hiv.sz. Küm. 547/res. Pol. 1938.

3 melléklet

Van szerencsém szíves tudomásulvétel végett tisztelettel megküldeni.

A miniszter rendeletére:

[olvashatatlan aláírás]
Követségi tanácsos

Nagyméltóságú

M. Kir. Belügyminiszter Úrnak¹²
/Boór min. osztályfőnök Úr kezeihez/

Budapest.

Shanghai, China

Május, 14-1938

E sorok átadója Tao Lo apáca, növendékem és az én megbízásomban Budapestre utazik, hogy ott hazatérésem ügyében a kellő intézkedéseket megtegye.

Chao Kung

¹² Az irat keletkezésének idején Keresztes-Fischer Ferenc volt a magyar királyi belügyminiszter.

12.
Követségi tanácsos levele
a magyar királyi belügyminiszternek
Budapest, 1938. június 24.

Szigorúan Bizalmas!

Budapest, 1938. június hó 24-én

Tárgy:
Trebitsch Lincoln útlevéllügye
Hiv. sz.: 5154/1938. VII. res.

547/res. pol.
1938.

Nagyméltóságod fenti átiratával megküldött úrlapot további intézkedés végett hágai követségünknek megküldtem.

Egyben tisztelettel közlöm, hogy Trebitsch Lincolnnak Magyarországra való visszatérését nem tartom kívánatosnak.

A minster rendeletére:

[olvashatatlan aláírás]
követségi tanácsos

Nagyméltóságú

M. Kir. Belügyminiszter Úrnak¹³
/Boór min. osztályfőnök úr kezéhez/

Budapest.

¹³ Az irat keletkezésének idején Keresztes-Fischer Ferenc volt a magyar királyi belügyminiszter.

13.

A kínai holland követ magyar kormánynak küldött levelének kivonatolt fordítása Hága, 1937/1938

Fordítás hollandból – Kivonat

Van szerencsém Nagyméltóságodnak jelenteni, hogy 1937. évi december hó 12-én a hírhedt Trebitsch Lincoln a követség irodájához azzal a kéréssel fordult, hogy neki magyar útlevelet állítson ki, vagy pedig kínai útlevelére, mely szerinte hontalanságát tünteti fel, magyar vízumot adjon. Nevezett úr, aki buddhista papnak volt öltözve, közölte, hogy eddig azt hitte, hogy hontalan, amennyiben mint magyar születésű, 1909-ben az angol állampolgárságot kapta, ezt az angol állampolgárságát azonban azóta elvesztette. Ezúttal azonban nem tett arról említést, hogy angol állampolgárságát 1919-ben azért vesztette el, mivel a háború alatt Angliában Németország javára kémkedett.

Röviddel ezelőtt azonban arra a felfedezésre jutott, hogy a magyar törvények értelmében ezen sorsfordulatok által magyar állampolgárságát nem vesztette el.

A követség Trebitsch Lincoln úrral közölte, hogy a magyar kormány utasításai nélkül sem magyar vízum adására, sem pedig útlevelének kiállítására nem illetékes, és hogy ettől függetlenül a magyar törvények itt nem ismeretesek, ezzel szemben hajlandó egy esetleg általa útlevél kiállítására irányuló benyújtott kérvényt illetékes helyre továbbjuttatni.

Az említett apát ezek után visszatért tiencsini kolostorába, ahonnan Nagyméltóságodnak másolatban felterjesztett levelet intézte ezen követséghez.

De Von van Seenwijck sk. Követ

Nagyméltóságú

Külügyminiszter Úrnak,¹⁴

Hága.

¹⁴ Az irat keletkezésének idején, 1937–38-ban kányai Kánya Kálmán volt a magyar királyi külügyminiszter.

14.

**Chao Kung buddhista apát, korábban Trebitsch-Lincoln
Ignác angol nyelvű levele a holland útlevelezéshez
Tientsin, 1937. december 12.**

The Buddhist House
Chao Kung
Abbot.

Fu San Li, 6/8
Poppe Road, Third Special Area
Tientsin, China Dec 12/37

The Royal Netherlands Legation
Passport Department
Peking.

Sir,

First of all I desire to thank you for the kind reception accorded to me yesterday in Peking, when I called upon you personally. Herewith I am sending you the information according to your instructions:

I request a passport to enable me to travel home, to my native country, Hungary.

My name: Ignatius T. Trebitsch Lincoln, monk name: Chao Kung.
Place and date of birth: Paks, Tolna megye, Hungary, April 4. 1879.

Profession: Buddhist Abbot

Purpose of voyage: to return to my native country and to remain there for the rest of my life.

Photos: Three photos herewith enclosed.

In support of my request I request I beg to state:
I am in possession of a birth certificate dated Paks, October 28. 1937.

I have never ceased to be a Hungarian citizen. I have never petitioned the Hungarian Government for a cessation or nullification of my Hungarian citizenship, not even when I became a naturalized British subject in the year of 1909. The Hungarian Government has never abrogated my Hungarian citizenship. Thus, according to Hungarian law, I have never ceased to be Hungarian citizen, and am de jure and de facto a Hungarian citizen today.

You are kind enough to promise me to forward this application and request to the Royal Hungarian Government, for which please accept my thanks.

Will you be good enough to request the Royal Hungarian Government, to send you the necessary instructions by cable, for which I am willing to pay, if it is so desired by the authorities in Budapest.

I shall be accompanied on this voyage to Hungary by one of my disciples: Margot Markuse, born in Riga, Latvia, on the 30th of August 1895, Latvian citizen, in possession of a Latvian passport, issued by the Latvian Consulate General in Berlin, on the 29th of November 1928, and bearing number 007449 E; renewed at different dates, the last renewal having been made on the 22nd of November 1937, by the Latvian Consul in Harbin for the duration of the yers under No 144/37.

Three photos of Margot Markuse also herewith included. Her profession is Buddhist nun.

Awaiting your reply in due course,
I am,

Sir,
Yours sincerely

signed:
Chao Kung
/Trebitch Lincoln/

15.

Trebitsch Lincoln fenti levelének kézírásos magyar fordítása Tiencsin, 1937. december 12.

Fordítás angol nyelvből:

Buddhista Ház (The Buddhist House)
Chaon Kung Apát

Fu Shan Li, 6/8, Poppe Road, Third Special Area, Tiencsin, Kína,
1937. dec. 12.

A Németalföldi Királyi Követségnek
Útlevélosztálya, Peking.

Igen Tisztelt Uram,

Mindenekelőtt megköszönni kívánom a szíves fogadtatást, amelyben tegnap Pekingben részem volt, amikor személyesen megjelentem Önnél. Itt küldöm utasításainak megfelelően a kívánt információt.

Útlevelet kérek, mellyel szülőföldemre, Magyarországra hazajuthatok.

Nevem: Trebitsch Lincoln Ignác T.

Szerzetesi nevem: Chao Kung

Születésem helye és ideje: Paks, Tolna megye, Magyarország,
1879. április 4.

Foglalkozásom: buddhista apát.

Utazásom célja: hazatérni szülőházamba és ott maradni életem hátralevő részében.

Fényképek: csatolva van 3 fénykép

Kérésem tárgyalására felhozom: Pakson 1937. október 28-án kiállított születési bizonyítványom van.

Sohasem szüntem meg magyar állampolgár lenni. Sohasem kérem a magyar kormánytól magyar állampolgárságom megszüntetését vagy érvénytelenítését, még akkor sem, amikor 1909-ben brit alattvalóvá váltam. A magyar kormány sohasem semmisítette meg magyar állampolgárságomat, így tehát a magyar törvények szerint sohasem szüntem meg magyar állampolgárnak lenni, és de jure és de facto ma is magyar állampolgár vagyok.

Volt olyan szíves és megígérte, hogy ezt a kérvényemet és kérésemet a. m. kir. kormányhoz továbbítja, miért is fogadja köszönetemet.

Szíveskedjék a m. kir. kormányt felkérni, hogy a szükséges utasításokat táviratilag küldje meg önhöz, amit kész vagyok megfizetni, ha a budapesti hatóságok ezt is kívánják.

Magyarországi utamon egyik tanítványom, Markuse Margot, Rigában, Lettországbán 1895. augusztus 30-án született lett állampolgár, fog elkísérni, akinek a berlini lett konzulátus által, 1928. november 29-én kiállított, 007449 e számú, többször megújított lett útlevele van, melyet legutóbb a berlini lett konzul 1937. november 22-én újított meg, 144/37 sz. alatt, egy évre.

Markuse Margot¹⁵ 3 fényképe ugyancsak csatolva van. Foglalkozása buddhista apáca.

Mielőbbi válaszát várva,
vagyok őszinte tisztelettel,

Chao Kung
(Trebitch Lincoln sk.)

ford: 1938. III. 18.

[olvashatatlan aláírás]

¹⁵ Margot Marcuse vagy Markuse, lett származású buddhista apáca, aki Trebitch Ignác buddhista szerzetesként való működésének idején annak egyik leghűségesebb követője volt.

16.
A holland külügyminisztérium francia nyelvű levele
a magyar királyi követségnek
Hága, 1938. január 21.

Copie.

Ministère des Affaires Étrangères.
Bureau des protections étrangères
No 3141.

NOTE.

Le Ministère des Affaires Étrangères a l'honneur de faire parvenir sous ce pli à la Légation Royale de Hongrie un extrait d'une lettre du Ministre des Pays-Bas à Pépin en date du 15 décembre 1937, No 2423/277, avec annexes et deux photographies en double exemplaire, relative à Monsieur Trebitsch Lincoln /Chao Kung/.

Monsieur Trebitsch Lincoln a sollicité de la Légation des Pays-Bas un passeport hongrois ou un visa hongrois sur son passeport chinois. En se référant au contenu des annexes de la présente, la Ministère des Affaires Étrangères a l'honneur de recourir à la bienveillance accoutumée de la Légation Royale, afin de soumettre aux autorités hongroises compétentes la question si un passeport hongrois pourrait être délivré à M. Lincoln ou si son passeport chinois pourrait être muni d'un visa hongrois.

Le Ministère des Affaires Étrangères est tout disposé à donner des renseignements au sujet de l'activité de Monsieur Trebitsch Lincoln en Chine et ailleurs.

Le Haye, le 21 janvier 1938.

A la Légation Royale de Hongrie.

Sceau.

17.
Az előbbi levél kézírásos magyar fordítása
Hága, 1938. január 21.

Fordítás Francia nyelvből:

Másolat

Külügyminisztérium.
Külföldi érdekek védelmének hivatala
3141. sz.

Jegyzék

A külügyminisztériumnak van szerencséje a m. kir. követségnek megküldeni a pekingi németalföldi követ 1937. december 15-i, 2423/277 sz. levelének kivonatával, mellékleteivel és két fényképpel két példányban, Trebitsch Lincoln /Chao Kung/ ügyében.

Trebitsch Lincoln a németalföldi követségtől magyar útlevelet, vagy kínai útlevelébe magyar vízumot kért, a külügyminisztériumnak a jelen jegyzék mellékleteiben foglaltakra hivatkozva van szerencséje a kir. követség szíves jóindulatához fordulni, hogy terjessze az illetékes magyar hatóságok elé azt a kérvényt, hogy Lincoln úr részére lehet-e magyar útlevelet kiadni, vagy kínai útlevelét el lehet-e látni magyar vízummal?

A külügyminisztérium minden tekintetben kész felvilágosítást adni Trebitsch Lincoln Kínában és másutt folytatott működésére vonatkozólag.

Hága, 1938. január 21.

A m. kir. követségnek.

Pecset.

Ford: 1938. III. 18.

[olvashatatlan aláírás]

18.
**A hágai magyar követség levele a magyar királyi
belügyminiszternek Trebitsch-Lincoln Ignác útlevelügye
és Margot Marcuse vízumügye tárgyában
1938. január 24.**

Hága, 1938. január hó 24-én.

16/ny. 1938. szám.

Tárgy: TREBITSCH LINCOLN Ignác útlevel-
és MARGOT MARCUSE
vízumügye, vagyis beutazása.
Hiv. szám: 385/res. pol. 1925. számú
rendelet.

1 melléklet.

Bizalmas!

Van szerencsém a holland külügyminisztériumtól fenti tárgyban kapott 3141/1938. számú jegyzéket eredetiben, mellékleteivel együtt felterjeszteni és tisztelettel arra kérem Nagyméltóságodat, hogy az adandó választ illetően engem utasításokkal ellátni méltóztassék.

Trebitsch Lincoln előfordul az Államrendészeti Zsebkönyv¹⁶ 908. oldalán.

Magyary s. k.
m. kir. követ.

Nagyméltóságú

kányai Kánya Kálmán
m. kir. Külügyminiszter úrnak

Budapest.

¹⁶ Az Államrendészeti Zsebkönyv a Magyar Királyi Belügyminisztérium belső használatra, a politikai nyomozók informálására szánt időszakos kiadványa volt, mely a rendszerellenes (jórészt szélsőjobb- vagy szélsőbaloldali) szervezetek és ilyen eszméket valló és terjesztő, politikailag megbízhatatlannak tartott, ezért a rendőrség által megfigyelendő személyek folyamatosan frissített listáját tartalmazta.

19.
A Magyar Királyi Belügyminisztérium
Trebitsch Ignác előéletéről szóló jelentése
[Hely és dátum nélkül]

Trebitsch Ignác a paksi ortodox izr. Hitközség anyakönyvének tanúsága szerint Trebitsch Náthán és Freund Juli szülőktől Pakson 1879. évi április hó 4-én született.

A m. kir. belügyminisztérium 1932. évi november hó 10-én kelt 607. res. pol. 1932. számú átirata szerint Trebitsch Lincoln, aki Bruxellesben tűnt fel okt. 19-án, a belga rendőrség által le lett tartóztatva; mint nemkívánatos elemet, azonnali hatállyal Belgium területéről kiutasították és a német határon áttették. A fenti külügyminisztériumi átirat alapján tett intézkedés folyamánként a dunaföldvári járás főszolgabírája 1932. december 20-án jelentette, hogy Trebitsch Ignác atyja Pakson gabonakereskedő volt, fia, Ignác még fiatal korában elkerült Paksról és 1919 óta ott meg nem fordult. Trebitsch Ignácnak van egy öccse, Trebitsch Lajos, aki 1881-ben született, tanító volt, sokáig Batthány gróf bögötei birtokán tartózkodott /Vas megye/, majd onnét Amerikába kivándorolt. Trebitsch Lajos a Tarcai nevet is használta. 1933. január 12-én a m. kir. külügyminiszter 18. res. pol. 1933. sz. alatt közölt a m. kir. belügyminiszterrel a bruxellesi Sureté Publique¹⁷ igazgatóságának a bruxellessi m. kir. követséghez intézett és Trebitsch Lincolnra vonatkozó átiratát, mely szerint Trebitsch Ignác állampolgársága meghatározatlan, magyar okmányok nincsenek a birtokában, csupán kínai útlevele van és a következő hamis neveket használja: Trautwein, Keehan Patrick, Pukusati Anagarika, Chirzis Otto, docteur Tandler, Tschao Kung ou Chao Kung et Kerth.

1933. szeptember 4-én a m. kir. külügyminiszter 30. 255/8/1933. sz. a. közölte a m. kir. belügyminiszterrel a new york-i m. kir. főkonzulátus 1933. augusztus 8-án kelt jelentését,

¹⁷ Sureté Publique – a belga bűnügyi és politikai rendőrség korabeli elnevezése.

mely szerint Trebitsch Ignác öccse Trebitsch Simon /Harry/ megjelent a főkonzulnál és azt adta elő, hogy kalandos életű bátyjának élettörténetét szándékozik megírni, és e célból bizonyos adatokra van szüksége. Szerinte ugyanis Trebitsch Lincoln Ignác Magyarországról való kiutasításának okát abban látja, hogy a tudomására jutott bizalmas adatokat Csehszlovákiának eladta volna, viszont Trebitsch Lincoln Ignác azt hangoztatja, hogy a magyar kormánynak értékes szolgálatot tett, és ennek dacára ki lett az országból utasítva. Trebitsch Simon tehát bátyja kiutasításának igazi okát akarja megírni, és ezért szeretne idevonatkozólag megbízható adatot. Trebitsch Ignác kiutasítására vonatkozólag adatok azonban nem voltak beszerezhetőek.

A m. kir. külügyminisztérium 1934. évi április hó 29-én 181/res. pol. 1934. sz. a. közölte a m. kir. belügyminiszterrel, hogy a bruxellesi m. kir. követség jelentése szerint a belga hatóságok Trebitsch Lincoln Ignác kiutasítását állítólag hatályon kívül helyezték és Belgiumba való beutazását engedélyezték.

1934. évi június hónapban Trebitsch Lincoln Sanghajból néhai Gömbös Gyula miniszterelnök úrhoz távirati kérelmet intézett és kínai útlevele, valamint növendéke számára magyar vízumot kért azzal, hogy hazatérése után magyar állampolgárságának visszanyerésére szánt lépéseket tenni: Aláírás: „Chao Kung apát, azelőtt Trebitsch Lincoln”.

Trebitsch Sanghajból 1935. augusztusban a Kormány Úr Öffömléltóságához és méltóságos Kánya Külügyminiszter Úrhoz is kérvénnyel fordult, és szolgálataira hivatkozva hazajövetelének engedélyezését és vízumot kért. Trebitsch eme kérelme tárgyában további intézkedés tudomásunk szerint nem történt.

Az idevonatkozólag megkérdezett dunaföldvári járási főszolgabíró 1934. évi szeptember hó 14-én 66 biz. 1934. sz. a. azt jelentette, hogy Trebitsch Lincoln Ignác nemzetközi szélhámós még gyermekkorában elkerült Paksról, azóta oda vissza nem tért, és Pakson senki sem tud felvilágosítást adni arra nézve, hogy nevezettel azóta mi történt, tény az, hogy 1879. ápr. 4-én Pakson született és 1888-1889-ben a paksi izr. elemi iskola IV. osztályát elvégezte. A főszolgabíró nézete szerint Trbitsch Lincoln Ignác

bizonyára megszerezte más ország állampolgárságát, és hallomás szerint az angol parlamentnek egy ideig tagja volt. A főszolgabíró nézete szerint Trebitsch Lincoln Ignácnak mint nemkívánatos elemnek Magyarországra való visszatérését nem kellene megengedni, miután már amúgy sem magyar állampolgár.

1934. évi augusztus hó 23-án a budakeszi szanatóriumban egy Biczó Ferenc nevű egyén fordult a paksi elöljárósághoz azzal a kéréssel, hogy a Pakson született Trebitsch Ignác orvosnak, aki Bécsben kórházban fekvő beteg, községi illetőségi bizonyítványt állítsanak ki és azt kézbesítés végett Biczónak küldjék meg. A dunaföldvári járás főszolgabírájának intézkedésére a paksi elöljáróság az ügyet válaszolatlanul hagyta. A kir. csendőrnnyomozó osztály útján megállapítottuk, hogy Biczó Ferencet Millesi János osztrák vasúti főorvos, aki Budakeszin nyaralt, kérte fel 1934. júliusban, hogy Trebitsch illetőségi bizonyítványát szerezzé be, mert őt viszont az osztrák államvasutak egészségügyi főnöke bízta meg azzal a feladattal, igyekezzék Trebitsch magyarországi illetőségét bizonyítvánnyal dokumentálni, hogy Ausztriából kitoloncolhassák.

1935. évi május hó 27-én 3297/35. VII. res. sz. a. felhívtuk a dunaföldvári j.¹⁸ főszolgabírót, hogy Trebitsch Ignáccal kapcsolatosan minden tudomására jutó körülményről ide tegyen a jövőben is jelentést.

Trebitsch Ignácnál Bruxellesben történt őrizetbe vétele alkalmával semmiféle magyar úti okmány vagy állampolgárságot igazoló okmány nem találtatott, ellenben R. G. 19606/1289 számú kínai útlevéllel rendelkezett. Az Országos Bünyügyi Nyilvántartásban Trebitsch Ignác nem szerepel. Valószínűtlen, hogy Trebitsch Magyarország területéről kiutasított volna, mert az ország területéről csak külföldit lehet kiutasítani. Nevezett azonban hosszas távollét után magyar állampolgárságát elvesztette. Trebitsch Ignác Amerikában mormon papként szerepelt, Angliában hosszabb időt töltött börtönben, a németországi Kapp-féle puccsban is szerepelt. Állítólag Bauer német ezredessel és Ludendorff tábornokkal is

¹⁸ j. = járási.

dolgozott, és előbbtől titkos iratokat lopott, amelyeket az entente-nak adott el. Trebitsch Ignácot a pestvidéki kir. törvényszék 8 havi államfogházra ítélte izgatás miatt, s ezt ítéletével a m. kir. Kúria 1907-ben B.7457 sz. a. helybenhagyta.

20.

**Harry S. Trebitsch, Trebitsch Ignác testvérének levele
a New York-i magyar konzulátushoz (másolat)
New York, 1933. augusztus 7.**

MÁSOLAT

39 West 97th Street,
New York N. Y.
August 7, 1933

To His Excellency
The Hungarian Consulate
7. Morris Street,
New York N. Y.

Your Excellency: –

Kindly excuse me for writing in English, but I have been in the United States for twenty-four years, interrupted by periodic visits to Hungary, and I feel that I am able to express myself more clearly in English. I am still a Hungarian subject and citizen; the last time I was home was in 1930-1931. At that time passport 885/930. A071.327-6360 was issued to me on November 27th, 1930 at Budapest, Hungary.

I am the youngest brother of Ignatius Timothy Trebitsch Lincoln who was deported from Hungary for certain political activities. He states in a letter that he had done many services for the present Hungarian Government, yet that they repaid his kindness with unkindness by deporting him.

Inasmuch as I am engaged at present in writing the life story of my brother, and it is my intention that the world know the entire truth about him, regardless of consequences. Will you kindly assist me in my undertaking by furnishing me with information concerning the political and probably private

activities of my brother in Hungary, which resulted in his being expelled from the country of his birth. I have some information in my possession, which is not official however, that Trebitsch Lincoln, after having learned some inside information from the present Hungarian Government, became a traitor and tried to sell some information, which was to be considered confidential, to some other countries not friendly to Hungarian Government.

I am certain that an honest presentation of the facts will be of benefit to all concerned, for I believe that my brother has misstated his case, as it is the tradition of our Country to reward good with good and evil with evil.

Kindly forward this letter to the proper authorities in Hungary.

Very respectfully yours,

Harry S. Trebitsch

From: Harry S. Trebitsch
39 West 97th St.,
New York N. Y.

21.

**Harry S. Trebitsch előbbi levelének magyar fordítása
New York, 1933. augusztus 7.**

Fordítás angolból magyarra 15857/1933. B.M.F. számhoz.

39 West 97th Street,
New York N. Y.
1933. augusztus 7.

A magyar kir. konzulátusnak,
7. Morris Street, New York N. Y.

Kegyelmes Uram!

Kérem, bocsássa meg, hogy angolul írok, azonban 24 év óta vagyok már az Egyesült Államokban, s csak rövid látogatásokat tettem Magyarországon, s úgy érzem, hogy angolul jobban tudom magam kifejezni. Még mindig magyar állampolgár vagyok, utoljára 1930-31-ben voltam otthon. Ekkor, 1930. november 27-én, 885/930-Y071.327-6360. szám alatt Budapesten útlevelet adtak ki számomra.

Legfiatalabb öccse vagyok Ignatius Timothy Trebitsch Lincolnnak, ki politikai működéséért Magyarországról kiutasított. Ő azt állítja, a jelenlegi magyar kormánynak nagy szolgálatokat tett, ez azonban az ő szívességét azzal hálálta meg, hogy kiutasította.

Miután jelenleg bátyám élettörténetét írom, s miután az a célom, hogy a következményekre nem tekintve, a világ tudja meg a teljes igazat róla, nagyon kérem, legyen segítségemre azzal, hogy adja meg bátyám politikai és valószínűleg privát működésére vonatkozó adatokat, amelyek alapján aztán őt szülőhazájából kiutasították. Értesítések vannak a birtokomban, melyek, bár nem hivatalosak, melyek szerint Trebitsch Lincoln, miután a jelenlegi magyar kormánytól bizalmas értesülései voltak, áruló lett, és azo-

kat Magyarországgal nem baráti viszonyban álló országoknak próbálta eladni.

Biztos vagyok abban, hogy a tények nyílt közlése minden érdekeltekre nézve hasznos lehet, miután azt hiszem, hogy bátyám ügyét tévesen adta elő, tekintve, hogy országunknak az a hagyománya, hogy a jót jóval jutalmazza, és a rosszat rosszal.

Kérem, szíveskedjék a levelet az illetékes magyar hatóságokhoz továbbítani.

Kiváló tisztelettel:

Harry S. Trebitsch

Fordította:

[olvashatatlan aláírás]

[A m. kir. belügyminisztérium
elnöki fordító osztályának pecsétje]

22.

**A Magyar Királyi Belügyminisztérium Közbiztonsági
Osztályának¹⁹ Trebitsch-Lincoln Ignácról szóló
nyilvántartó lapjának másolata
Budapest, 1938. január 1.**

Másolat a m. kir. belügyminisztérium közbiztonsági osztály nyilvántartásában elfekvő lapjáról:

TREBITSCH-LINCOLN IGNÁC

Álnevei: Trautwein, Keehan Patrich, Pakusati Anagarika, Chirzis
Ottó, Dr. Tandler, Tchao Kung, Chao Kung, Kert, Tarcai
/Schlesinger/ Ignác, Tarcai Lajos

Szül. helye és ideje: Paks, 1879. IV. 4.

Állandó lakhelye:

Vallása: eredetileg izraeleita, később mormon

Foglalkozása: magántisztviselő, orvos, tanító

Szülők neve: Trebitsch Náthán és Freund Júlia

Állampolgársága: nyilvántartásunk szerint angol

11114/1921. bpesti. def. És 2378/1931. fk. állro. szerint volt amerikai mormon pap, angol képviselő. Angliában hosszabb időt börtönben is ült. A Kapp-féle németországi puccskísérlettel kapcsolatban emlegették. Bauer német ezredessel és Ludendorffal együtt dolgozott és Bauertől titkos iratokat lopott, melyeket az antantnak adott el. Közönséges politikai kalandor. Angliában, Amerikában, Németországban nagyarányú szélhámosságokat követett el. Lincoln álnéven részt vett a németországi kommunista puccsokban.

¹⁹ A Magyar Királyi Belügyminisztérium Közbiztonsági Osztálya működéséről lásd többek között KOVÁCS Tamás, *A Belügyminisztérium rendészeti és karhatalmi feladatai 1920 és 1944 között*, in *Tanulmányok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról*, szerk. GAÁL Gyula–HAUTZINGER Zoltán, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2009, 151–161.

Bauerrel együtt jött Budapestre. 203975/1928. VII. szerint mint a szociáldemokrata párt titkára, Tarcai Lajos néven a gróf Batthány Ervin által Bögötén alapított felekezeti nélküli iskola tanítója volt. 1071/1932. VIII. a. res. szerint Tarcai /Schlesinger/ Ignáccal nem azonos. 9742/1932. VIII. a. res. szerint 1932. november 19-én a belga rendőrség által Brüsszelben letartóztatva, mint nemkívánatos elem, Belgium területéről kiutasított, s a német határra tették át. 4898/134. VIII. a. res. szerint a belga hatóságok a kiutasítási határozat visszavonása után Belgiumba való beutazását megengedték. 6759/1934. VIII. a. res. szerint Sanghajból hazatéréseinek engedélyezését kéri. 3297/1935. VII. res. szerint 1934-ben Ausztriában tartományi vasúti orvos.²⁰ Személyét azonban homály fedi. Kartársai körében ellenszenves is. Ha sikerülne neki Paksról illetőségi bizonyítványt szerezni, ki is utasítanák Ausztriából, mint idegen állampolgárt. 2288/1933. VIII. a. res. szerint a Brüsszelben történt letartóztatása alkalmával semmiféle magyar okmány nem volt a birtokában. Találtatott nála egy R. G. 19606/1289. számú kínai útlevél.²¹ Állampolgársága ismeretlen.

Másolta, 1938. I. 4-én

Bakászfalvi
[aláírás]

²⁰ Trebitch Ignác, habár dolgozott orvosként, orvosi diplomával nem rendelkezett, csak teológiai főiskolát végzett.

²¹ Trebitsch Ignác titkosszolgálati megbizatásaival összefüggésben szerehetett többek között kínai útlevelet is.

23.

A Magyar Királyi Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának²² jelentése Trebitsch Ignácról Budapest, 1938. január 7.

A M. KIR. ÁLLAMI RENDŐRSÉG
BUDAPESTI FŐKAPITÁNYSÁGA

Jelentés

1938. január hó 7-én.

Tisztelettel jelentem, hogy a kapott szóbeli utasításra eljárva megállapítottam, hogy Trebits Ignác Lincoln Timót paksi, 1879 évben született, izraelita, atyja: Náthán, anyja: Freund Júlia – a politikai nyilvántartásban a következő adatokkal fordul elő: „Volt amerikai mormon pap, angol képviselő. Angliában hosszabb ideig börtönben ült. A Bauer-féle akció spiritus rectora, aki mindenbe be van avatva. Már Bauernak is kellemetlen. Bauerral jött Budapestre.” Az országos bünyügyi, valamint a rendőrség Forgház- és Toloncügosztály²³ nyilvántartásában nem fordul elő. A királyi kúrián

²² A Magyar Királyi Államrendőrségen belül a két világháború közötti időszakban elsősorban a Budapesti Rendőr-főkapitányság foglalkozott titkosszolgálati jellegű tevékenységgel és politikai rendészettel.²² Ezen belül is elsődleges titkosszolgálati szervekként említendő a BRFK Államrendészeti Osztálya és Politikai Rendészeti Osztálya. Mindazonáltal az 1920-as évek elején már a rendőrség budapesti és a vidéki rendőr-főkapitányságán is, a bünyügyi nyomozati részleg keretein belül működött egy-egy politikai rendészeti osztály (PRO) foglalkozott a mai szóval belső elhárítási feladatokkal. Vö. VARGA Krisztián, *Politikai rendőrség és illegális mozgalmak a két világháború között*, Betekintő, 2009/3. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_3_varga_k.pdf

²³ A Magyar Királyi Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának Fogház- és Toloncügosztálya ez előzetes letartóztatások és rövidebb idejű fogház-

eljárva megállapítottam, hogy a B. 4457/1907. sz. jogerős ítélet nem Trebits Ignácra vonatkozik. Úgy itt, mint a pestvidéki királyi büntető törvényszéken az 1907 évi mutatókönyvekben nem fordul elő, így azt megállapítanom, hogy mikor és hol ítélték el, nem sikerült.

Az Államrendészeti Osztályon elfekvő iratokból csak az állapítható meg, hogy nevezet 1908 évben Budapestről ismeretlen helyre távozott, s azóta itt feltalálható nem volt.

Kmft.

Gerentsér Károly s. k. dtv.²⁴

A hiv. más. hit. Bp. 1938. Jan. 7.

[aláírás]
Kiadó.

büntetések végrehajtásáért, illetve a főváros területéről kiutasított egyének bejelentett lakcímükre, illetőségi helyükre való kitoloncolásáért volt felelős.

²⁴ dtv=detektív.

24.

**A Magyar Királyi Csendőrség Nyomozó
Osztályparancsnokságának²⁵ jelentése Trebitsch Ignácról,
Biczó Ferenc ügyével összefüggésben
Budapest, 1935. január 8.**

M. kir. csendőrség nyomozó osztályparancsnoksága.
ad 1509 szám.

B. kt. 1934.

Biczó Ferenc budakeszi lakos ügye.

Múlt évi december 8-án k. 10252 számú rendeletére:
934. VIII. res.

A Magyar Királyi Belügyminiszter Úrnak
/:Közbiztonsági Osztály Vezetője:/

Budapest.

²⁵Az eredetileg a közrend és köznyugalom fenntartására szánt Magyar Királyi Csendőrségnél az 1920-as években egyre erősebb volt az igény arra, hogy saját erőből is képesek legyenek azokat a bűncselekményeket felderíteni, nyomozni, illetve vizsgálni, amelyek a közbiztonsági feladatok ellátása során felmerültek. A csendőrség fokozatosan készült a feladatra. Kijelölt munkatársai megfigyelőként részt vettek a bűnügyi, ezen belül politikai rendészeti részlegek által foganatosított eljárási cselekményekben. A Belügyminisztérium végül 1930. március 1-jén bocsátotta ki rendeletét (71.464/VI-b.-1930) a Csendőr Nyomozó Osztályparancsnokság felállításáról. Megszervezése Tihanyi Ferenc csendőr őrnagy nevéhez köthető, aki maga is személyesen tanulmányozta a titkosszolgálati munkát. A központi osztállyal párhuzamosan négy csendőrkerületben állítottak fel nyomozó alosztályokat, majd fokozatosan valamennyi kerületben megalakultak a nyomozó alosztályok, a csendőrnemzet pedig egyre aktívabban vettek részt a kémelhárítási és belső reakció-elhárítási munkában is. Vö. BODA József–REGÉNYI Kund, *Önálló magyar hírszerzés és elhárítás (1918–1945)*, in *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*, szerk. BODA József, REGÉNYI Kund, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 116–128.

Budapest, 1935. január 8.

Biczó Ferenc budakeszi lakosról az 1. nyomozó alosztály az alábbiakat állapította meg:

1934. július hónapban nemes Millesi János, Ausztria három tartományának vasúti főorvosa Budakeszi községben nyaralt, dr. Mártonfy Fülöp főtörzsorvos sógoránál, a József királyi főherceg Szanatóriumában.²⁶

Ez alkalommal dr. Millesi megkérte sógorát, dr. Mártonfy főtörzsorvost, hogy szerezze meg részére Trebitsch Lincoln Ignác illetőségi bizonyítványát. Dr. Mártonfy azt a választ adta, hogy mivel nem ismeri Trebitschet, nem tesz lépéseket az ügyben, ellenben felajánlotta Biczó Ferencet, mint olyan embert, akire reá lehet bízni hasonló ügyeket. Biczó ugyanis évek hosszú során dolgozott dr. Mártonffy főtörzsorvos mellett, mint irodista, jelenleg pedig a szanatórium kávéházát bérlé.

Dr. Millesi átadott biczónak 10 pengőt azzal, hogy szerezze meg Trebitsch illetőségi bizonyítványát. Biczó 3 levelet küldött a paksi községi elöljáróságához, de az nem válaszolt egyikre sem.

Biczó Sohasem találkozott Trebitsch-csel és nem is ismeri, dr. Millesi kérésére tett lépéseket az illetőségi ügyben.

Megállapítás szerint Trebitsch Lincoln Ignác jelenleg Ausztriában tartományi vasúti orvos, személyét azonban homály fedi, ellenszenves is a kartársai körében. Emiatt, mikor Millesi dr. Magyarországra jött szabadságát tölteni, megkérte őt az osztrák államvasutak orvosainak egészségügyi főnöke, hogy igyekezzék Trebitschről illetőségi bizonyítványt beszerezni, mert ha ez sikerül, akkor mint idegen honost, kitoloncoltatja Ausztriából.

²⁶ A Dr. Korányi Frigyes által alapított budakeszi tüdőgondozó első épülete 1901-ben került átadásra. A 27 hektáros parkban lévő östölgyes friss levegőjével segítette a tüdőbetegek gyógyulását. Az intézmény Erzsébet Királyné Szanatórium néven nyitotta meg kapuit, a Horthy-korszakban hívták József Királyi Főherceg Szanatóriumnak, mai neve Országos Korányi Tbc- és Pulmonológiai Intézet.

Biczó Ferenc nem azonos azzal a Biczó Ferencsel, aki dr. Záboly Béla paksi orvosnál mint sofőr szolgálat. Nevezettnek nincs kocsivezetői vizsgája, s ahhoz nem is ért.

Biczó egyébként teljesen megbízható egyénként ismeretes, politikai múltja nincs.²⁷

4 darab melléklet.

[olvashatatlan aláírás]
nyomozó osztályparancsnok

²⁷ Itt a jelentést író csendőrnemzetű osztályparancsnok feltehetőleg arra gondol, hogy a nevezett személy sem szélsőbal, sem szélsőjobb oldali politikai mozgalmakkal nem állt kapcsolatban, a Horthy-korszakban ugyanis a politikai rendőrség mindkét politikai szélsőséget igyekezett a lehető legkegyelmebben elnyomni.

25.

**A dunaföldvári járási főszolgabíró levele a magyar királyi
belügyminiszternek²⁸ Trebitsch Ignác illetőségi ügyében
Dunaföldvár, 1934. szeptember 14.**

A dunaföldvári járás főszolgabírójától

66. biz. szám.

1934.

Tárgy: Trebitsch Lincoln Ignác hazatérése

Hiv. szám: 6759/1934. VIII. res.

Határidő:

Melléklet sz.: 7 db

Nagyméltóságú

m. kir. Belügyminiszter Úr!

A fenti számú rendeletre a kiadott mellékletek csatolásával tisztelettel jelentem, hogy a megejtett puhatolás eredménye szerint fent nevezett nemzetközi szélhámos még gyermekkorában elkerült Paksról, azóta ide vissza nem tért, és hogy vele azóta mi történt, arra nézve itt senki sem tud felvilágosítást adni. Tény, hogy 1879. évi április hó 4-én itt született, és hogy az 1888/89 tanévben az itteni ortodox izraelita elemi iskola negyedik osztályát elvégezte. Születési bizonyítványait mellékelem.

Mivel már gyermekkorában Paksról elköltözött, bizonyára megszerezte valamelyik idegen országban az állampolgárságot is, hiszen hallomás szerint még az angol parlamentnek is tagja volt egy időben, és így mint nem magyar állampolgárnak és mint nemkívánatos elemnek a Magyarországra való visszatérési kérelme elutasítandó lenne.

Tisztelettel jelentem végül, hogy a fenti ügyben Nagyméltóságod ad. 9742/1932. VIII. res. számú rendeletére 1932. dec. 2-án ad 120/1932. biz. szám alatt Nagyméltóságodnak már egy ízben jelentettem.

[Aláírás]

Paks, 1934. évi szeptember hó 14-én.

főszolgabíró

²⁸ A belügyminiszter az irat keletkezésének idején Keresztes-Fischer Ferenc volt.

26.
Trebitsch Ignác születési anyakönyvi kivonata
a Paksi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség
születési anyakönyvéből
Paks, 1934. augusztus 24.

Iktatószám: 22. 1934.

A kötet betűje II.

A lap száma 119

KIVONAT

a paksi autonóm ortodox izraelita hitközség
születési anyakönyvéből

Folyó szám: 1558.

Az újszülött neve: Trebitsch Ignác

A születés kelte /év, hó és napja/: 1879. /Hetvenkilenc/ április 4.

Neme /nő vagy férfi/: férfi

Állapota /törvényes vagy törvénytelen/: törvényes

Az újszülött szülei:

Az atyja neve, foglalkozás és származási helye: Trebitsch Náthán

Az anyja neve, foglalkozása és származási helye: Freund Juli

A szülők lakása s a gyermek születési helye:

Paks, Templom u. 98.

A bába neve: Spitzer J.

Fiúknál

a körülmetélés napja: április 11.

a körülmetélő neve: Freund S., Burét J. H.

Koma neve, foglalkozása és lakhelye: Freund Salamon

Leányoknál:

Hol és mikor adatott név

Ki által adatott

A tanú neve, foglalkozása és lakhelye

Hogy ezen kivonat az anyakönyv eredeti adataival szórul-szóra megegyezik, bizonyítom.

Kelt Pakson, 1934. augusztus 27-én.

Altmann Simon²⁹
főrabbi és anyakönyvvezető

[A paksi autonóm ortodox kerületi főrabbi
anyakönyvi hivatalának pecsétje]

²⁹ Altmann Simon igen hosszú ideig volt a Paksi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség főrabbija és anyakönyvvezetője. Vö. *Magyarországi Zsidó Hitközségek 1944. április. A Magyar Zsidók Központi Tanácsának összeírása a német hatóságok rendelkezése nyomán*, Közzéteszi SCHWEITZER József, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Judaisztikai Kutatócsoport, 1994, 207.

27.

**A dunaföldvári járási főszolgabíró levele a magyar királyi
belügyminiszternek Trebitsch Ignác hazatérése ügyében
Budapest, 1934. november 19.**

A dunaföldvári járás főszolgabírájától

Ad 66 biz. szám.

193.

Tárgy: Trebitsch Lincoln Ignác hazatérése

Hiv. szám: 6759/1934. res. VIII.

Határidő: ----

Mellékletszám: 6 drb.

Nagyméltóságú

m. kir. Belügyminiszter úr!³⁰

A fenti számú rendeletre tisztelettel jelentem, hogy Paks község előljáróságának hozzám tett jelentése szerint egy Biczó Ferenc nevű egyén, aki korábban dr. Zábóji Béla paksi járási tisztiorvosnál volt sofőrként alkalmazva, a budakeszi katonai szanatóriumból írogat az előljárásnak, hogy Trebitsch Ignác paksi születésű bécsi orvosnak állítson ki illetőségi bizonyítványt és azt neki, mármint Biczónak küldje el. Mivel ilyen veszedelmes nemzetközi szélhámosról van szó, indokolt lenne kideríteni Biczóval való kapcsolatát, amely célra Biczó leveleit tisztelettel felterjesztem. Természetesen Paks község előljárósága nem állított ki semmiféle illetőségi bizonyítványt.³¹

Paks, 1934. nov. 19.

[olvashatatlan aláírás]
főszolgabíró

³⁰ Ebben az időben Keresztes-Fischer Ferenc volt a belügyminiszter.

³¹ Az illetőségi bizonyítvány egy huzamosabb idő óta külföldön élő magyar személyt feljogosított volna a hazatérésre, azonban Trebitsch-Lincoln Ignác tevékenységére tekintettel ilyen okmányt a születési helye szerint illetékes hatóság nem állított ki a részére.

28.

**Biczó Ferenc kézírásos levele a Paks város
polgármesteri hivatalnak Trebitsch Ignác ügyében
Budakeszi, 1934. október 24.**

Tekintetes
Polgármesteri Hivatalnak

Paks

Budakeszi, 1934. okt. hó 24-én

Tisztelettel bejelentem, hogy már 1-2 hónappal ezelőtt kértem a paksi anyakönyvi hivataltól, illetve az elöljáróságtól TREBITSCH IGNÁC paksi születésű, jelenleg bécsi /Ausztria/ lakosnak illetőségi bizonyítványát.

Nevezett úr engem kért meg, hogy ezen bizonyítványt részére kikérjem, de már kétszeri kérésem dacára sem kaptam semmiféle választ.

Miután az első levelemhez felülbélyegzett válaszbörítéket mellékeltem megcímezve, és ez is ott tartatott vissza, tisztelettel kérem, ezúttal harmadszor, hogy ha ezen bizonyítvány megküldésének akadálya van, akkor bármilyen nemleges választ kaphassak, hogy igazolhassam magam, hogy én kértem.

Miután féltő, hogy ezen első levelem elveszett, tisztelettel mellékelek egy újabb felülbélyegzett válaszbörítéket.

1 drb. melléklet
/:boríték:/

Tisztelettel:

Biczó Ferenc

Katonai Szanatórium
Budakeszi

29.

Chao Kung buddhista apát, azelőtt Trebitsch Ignác Gömbös Gyula³² magyar királyi miniszterelnökhöz írott táviratának másolata Sanghaj, [dátum nélkül]

Másolat /Távirat/

Miniszterelnök Gömbös Budapest.

Sanghaj 177 101/100 21 1452. Northern fed bin hoe

Óhajom hazámba visszatérni, kegyeskedjék azt lehetővé tenni. Hivatkozom tizenegy év előtt rólam formált személyes véleményére. Ne higgyen rólam terjesztett rágalmaknak és alaptalan hazugságoknak. Kína hatóságai tizenkét éve óta ismernek, tisztelnek, becsülnék, most is tárt karokkal fogadtak, dacára Anglia visszautasító magatartásának. Kérem, ne utasítsa el egy ember kérését, aki élete alkonyán hazájába óhajt visszatérni, életét ott békeességben befejezni. Kegyeskedjék az itteni holland konzult táviratilag utasítani, hogy nekem kínai útlevelemre, valamint hat növendékemnek magyar vízumot megadja. Hazatérésem után intézkedni kívánok magyar állampolgárságom visszanyerése végett. Biztosíthatom, hogy hazatérésem hazámnak javára fog válni.

Apát Chao King, azelőtt Trebitsch Lincoln

³² A távirat nincs keltezve, mivel azonban Gömbös Gyula 1932. október 1-je és 1936. október 6-a között töltötte be a miniszterelnöki tisztséget, ezért feltételezhetően ebből az időből származik. Trebitsch talán azért keresett meg Gömbös Gyula miniszterelnököt hazatérési szándéval, mert g személyes ismeretség fűzte hozzá, hiszen Trebitsch Ignác az 1920-as Kapp-puccs idején közvetítő szerepben tűnt fel Ludendorff táboronok és Horthy Miklós, a későbbi magyar kormányzó, ekkoriban az ellenforradalmi Nemzeti Hadserg parancsnoka között, amelynek egyik parancsnoka volt Gömbös Gyula, aki Horthy Miklós belső köréhez tartozott. A Kapp-puccs leverése után annak egyes résztvevőit, így Trebitschet is maga Gömbös Gyula bújtatta egy ideig Magyarországon. Vö. SERFÖZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a róluk folytatott parlamenti viták 1922–1924-ben*, Párttörténeti Közlemények, 1976/3, 69–113.

30.

**Chao Kung buddhista apát, azelőtt Trebitsch-Lincoln Ignác német nyelvű, Sanghajból írott levele Kányai Kánya Kálmán magyar királyi külügyminiszterhez³³
Sanghaj, 1935. augusztus 5.**

Ligue de le Verité Fondée par L'Abbé Chao Kung

pour:
le verité, la justice, la bonté
contre: le mensonge, l'injustice, la haine

partout et toujours

Shanghai, Post Office Box 613
August. 21st 1935.

Herrn Baron K á n y a

Minister des Auswärtigen
Budapest.

Kegyelmes Úr,

Nem tudok hibátlanul magyarul írni, így tehát elnézését kérem, hogy németül írok.

Ich habe heute an Seiner Exzellenz den Regenten, Admiral Horthy, die Bitte gerichtet. Er möge gütigst mich amnestieren und mir erlauben nach Hause zu kommen; ich möchte mein Leben in meinem Heimatlande Ungarn ruhig und friedlich beenden!

Nun bitte ich auch Euer Exzellen mit Wohlwollen dazu beizutragen, dass dieser sehnlichster Wunsch um Erfüllung geht. Euer Exzellenz kann versichert sein, dass mein Rückkehr meinem Vaterlande nur nützlich sein kann.

³³ Az irat keletkezése idején, 1935-ben valóban kányai Kánya Kálmány volt a magyar királyi külügyminiszter.

An Herrn Ministerpräsidenten Gömbös richte ich auch einige Zeilen.

Ich bitte Euer Exzellenz den niedrigen holländischen Generalkonsul gefl. instruieren mir und meinen Zöglingen die nötigen Visé zu erteilen. Beiliegend Tabelle mit nötigen Informationen.

Vor einigen Tagen sandte ich Euer Exzellenz einige meiner Bücher.³⁴

Mit besonderer Hochachtung
Chao Kung
/azelőtt Trebitsch Lincoln/

Meine hiesige Adresse:

Via Siberia
Abbot Chao Kung
c/o P. O. Boc 613
China Shanghai

³⁴ Trebitsch Ignác német nyelvű, Kánya Kálmán magyar királyi külügyminiszterhez írott levelének magyar fordítása:

Ma kérelmet intéztem Öfőméltósága, Horthy Miklós ellentengernagy-kormányzó úr felé, hogy legyen szíves jóindulatúan amnesztiában részesíteni és megengedni, hogy hazatérjek, ugyanis életemet hazámban, Magyarországon szeretném nyugodt és barátságos körülmények között befejezni.

Most Önt is megkérem, méltóságos uram, hogy járjon közben azért, hogy ez a kívánságom teljesülhessen. Méltóságod biztos lehet benne, hogy hazatérésem hazámnak csak hasznára lehet.

Gömbös Gyula miniszterelnök urat is megkerestem néhány sor erejéig.

Megkérem Méltóságodat, hogy a holland főkonzult utasítsa, hogy rám és tanítványaim részére a szükséges vízumokat kiállítsa. Az ehhez szükséges információkat mellékeltem.

Néhány nappal ezelőtt küldtem Önnek egyik könyvemből is.

Mély nagyrabecsüléssel üdvözlö,
Chao Kung
/azelőtt Trebitsch Lincoln/

31.

**Chao Kung apát, azelőtt Trebitsch-Lincoln Ignác levele
Horthy Miklóshoz, Magyarország kormányzójához
Sanghaj, 1935. augusztus 21.**

League of Truth founded by Abbot Chao Kung
for: Truth, Justice, Kindness
against: lies, injustice, hatred

Shanghai, China, Post Office
Box 613.
August 21st 1935.

Főméltóságú Horthy Miklós Kormányzó Úrnak.

Budapest.

Főméltóságos Kormányzó Úr!

Már sok éve nem beszéltem magyarul; esetleges hibákat méltóztassék elnézni.

Kormányzó úrhoz fordulok hő kéréssel: bocsásson meg nekem mindazt, amit rosszul tettem, és emlékezzék arra, hogy sok mindefféle jó szolgálatot is tettem hazámnak. Méltóztassék jóindulatú amnesztiát nekem adni, és megengedni, hogy visszatérhessek hazámba. Ott akarom csöndesen, békében életemet befejezni. Hazajövötelem után rögtön lépéseket fogok tenni a magyar állampolgárságot visszanyerni. Ígérem Kormányzó Úrnak, hogy hű és lojális polgár leszek. Hazajövötelem mindenestre csak használni fog hazámnak. Méltóztassék az itteni hollandiai konzult utasítani, hogy nekem és tanítványaimnak vízumot adjon.

Mély tisztelettel

Chao Kung
azelőtt Trebitsch Lincoln

32.
Rendőrségi jelentés a belügyminiszternek
Trebitsch Ignác beutazási kérelméről
Budapest, 1935. október 3.

639/935. res. pol.

Miniszter Úr Öexcellenciájának bemutatandó!

Trebitsch Lincoln /Chao Kung/ kérelmét X. 2-án megbeszéltem a H. M. VK. 2. Def.³⁵ Vezetőjével, Major vkt.³⁶ alezredessel,³⁷ aki a beutazás ellen foglalt állást.

1935. X. 3-án Boór Aladár miniszteri osztályfőnökkel is megbeszélve a kérdést, a BŰM³⁸ részéről kijelentette, hogy csatlakozik H. M.³⁹ állásfoglalásához.

Hetényi főkapitány-helyettes⁴⁰ ugyancsak ellenzi a beutazás engedélyezését.

Apor br. követ⁴¹ utasítására a kérelemre válasz nem tervezetik.

Bo. 1935. X. 3.

Moór s. k.

³⁵ Honvédelmi Minisztérium Vezérkari Főnökségének 2. számú osztály defenzív alosztálya, a korabeli katonai kémelhárítás.

³⁶ vkt. = vezérkari, ti. szolgálatra a honvéd vezérkarhoz beosztott tiszt.

³⁷ Feltehetőleg Major Jenő honvéd alezredes, a VKF. 2. defenzív alosztálya, a katonai kémelhárítás vezetője.

³⁸ Belügyminisztérium.

³⁹ Honvédelmi Minisztérium.

⁴⁰ Hetényi Imre (1871–1946) orvos, jogász, rendőrtiszt, budapesti rendőrfőkapitány-helyettes. 1914-ben mint detektívfelügyelő belépett a budapesti rendőrség kötelékébe, 1918-ban tanácsos, 1920-ban főtanácsos, 1922 után főkapitány-helyettes lett. 1932 márciusában a politikai rendészeti osztály vezetésével bízták meg. A Magyar Államrendőrség titkosszolgálati részlegeinek vezetőjeként kiterjedt besúgóhálózatot működtetett a magyar állam szervein belül, jelentős politikai befolyással rendelkezett. 1938-ban nyugdíjba vonult, 1946-ban hunyt el. Vö. Varga Krisztián, 2015: 126–145.

⁴¹ Feltehetőleg báró Apor Gábor (1889–1969) diplomata, 1935-től a magyar királyi külügyminiszter állandó helyettese, 1939-től Magyarország vatikáni nagykövete.

33.

**A Paksi Ortodox Izraelita Hitközség elöljárósága által
kiállított kézírásos igazolás Trebitsch Ignác
általános iskolai tanulmányairól
Paks, 1934. augusztus 27.**

A PAKSI AUT. ORT. IZR. HITKÖZSÉG
ELÖLJÁRÓSÁGÁTÓL

72. ügyszám
1934

Hivatalos felszólításra bélyegmentes

Igazolvány

Alulírott ezennel igazolom, hogy Trebitsch Ignác /atyja Trebitsch Náhán/ az iskolai anyakönyvek szerint 1888/89 tanévben az elemi iskola IV. osztályát sikerrel elvégezte.

Paks, 1934. évi aug. hó 27-én.

[olvashatatlan aláírás]
ig. tanító

[A paksi autonóm ortodox izraelita hitközség pecsétje]

34.

**A brüsszeli magyar követség jelentése
Trebitsch-Lincoln Ignácról Kányai Kánya Kálmán
magyar királyi külügyminiszter részére
Brüsszel, 1934. április 18.**

MAGYAR KIRÁLYI KÖVETSÉG
LEGATION ROYAL DE HONGRIE
BRUXXELES

Brüsszel, 1934. április 18-án.

58/pol. Ny. 1934. szám.

Tárgy: Trebitsch-Lincoln Ignác.

Hiv. szám: 629/res. pol. 1932. sz. rendelet

Másolat

1 melléklet

BIZALMAS

A követség 1932. december 31-én kelt, 625/res. 1932. számú előterjesztése kapcsán van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy egy f. hó 18-án a brüsszeli „Le Soir” című komoly napilapban megjelent és eredetiben mellékelt újságközlemény arra enged következtetni, hogy a belga hatóságok TREBITSCH-LINCOLNG Ignác ellen 1932 október havában hozott kiutasítási határozatot hatályon kívül helyezvén, Belgiumba való beutazását engedélyezték.

Gróf Woracziczky Olivér s. k.
követségi tanácsos
m. kir. ügyvivő

a másolat hitelül:
Brüsszel, 1934. április 18-án

Gänger Arthur [aláírás]
köv. ir. Igazgató

Nagyméltóságú

Kányai Kánya Kálmán
m. kir. Külügyminisztr úrnak

Budapest.

35.
A Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság⁴²
jelentése Trebitsch Ignácról
a magyar királyi belügyminiszter részére
Budapest, 1933. december 12.

M. KIR. BELÜGYMINISZTER
KÜLFÖLDIEKET ELLENŐRZŐ ORSZÁGOS KÖZPONTI
HATÓSÁG

Szám: 111/1933. res. VIII. b.

V. I. sz. 7985/1933. VIII. res.

Tárgy: Treibitsch Lincoln Ignác nemzetközi
kalandorra vonatkozó adatok megállapítása
Csat. 72. drb. mell.⁴³

R. U.

A m. kir. Belügyminisztérium VIII. a. közbiztonsági o.

Budapest

A vonatkozó iratokat azzal a közléssel küldöm a vissza a t. társosztálynak, hogy a fent nevezettre vonatkozólag a vezetésemre bízott hatóságnak semmi adat nem áll rendelkezésére.

Budapest, 1933. évi december hó 12-én

Folyóvich József s. k.
miniszteri tanácsos, hivatalvezető
[pecsét]

⁴² Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság: A Magyar Királyi Belügyminisztérium 1930-ban lérehozott idegenrendészeti szerve a Horthy-korszakban. A Magyar Államrendőrség szervezeti keretein kívül, a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt központi hivatalként működött, de rendőrhatósági jogosítványai voltak, dolgozói többsége rendőrtisztviselő volt. Munkáját a Magyar Államrendőrséggel szoros együttműködésben folytatta. Történetéhez lásd: KOVÁCS Tamás, *Egy szervezet – egy feladat? A Külföldieket Ellenőrző Központi Hatóság létrejötte és működése, 1930–1945.* Rendvédelmi Füzetek, 2010/4, 84–101.

⁴³ Az irat szerint hozzá csatolt mellékletek hiányoznak.

36.

**A New York-i magyar konzulátus jelentése
Trebitsch Harry Simon hazatérési szándékáról
a magyar királyi külügyminiszter részére
New York, [dátum nélkül]**

Magyar Kir. Főkonzulátus
New York.

119/biz.

Tárgy: Trebitsch-Lincoln Ignác
nemzetközi kalandor.

Nagyméltóságú

kányai Kánya Kálmán m. kir. külügyminiszter
úrnak

Budapest.

A mai nap felkeresett Trebitsch Simon /Harry/ itteni lakos, fent nevezett öccse és a másolatban felterjesztett útlevel egyidejű átnyújtásával előadta, hogy kalandos életű bátyja élettörténetét szándékozik megírni és kiadni, és e célból bizonyos adatokra volna szüksége. Szerinte ugyanis Trebitsch-Lincoln Ignác az egyik könyvében Magyarországról való kiutasításának okaként azt adja elő, hogy tudomására jutott bizalmas adatokat Csehszlovákiának eladott. Ezzel szemben újabban azt hangoztatja, hogy a magyar kormánynak értékes szolgálatot tett, és ennek dacára lett az országból kiutasítva.

Trebitsch Lincoln Simon könyvében többek között bátyja kiutasításának igazi okát akarja megírni, és ezért szeretne idevágó megbízható adatokat.

Nevezettel közöltem, hogy a szóban forgó incidensről tájékozva nem vagyok, azonban Trebitsch Lincoln deportálásának bizonyára megvoltak a kellő okai. Az ügy ez által elintézését nyert, és alig hiszem, hogy bármely hazai hatóság szükségesnek tartaná idevágó nyilatkozatok kiadását.

Szabadjon még hozzáfűznöm, hogy Trebitsch Simont megbízhatatlan egyénnek tartom, és így alig hiszem el, hogy célszerű neki e tárgyban bármely felvilágosítást adni.

Nevezettet különben a hivatal 1930 évi szeptember havában repatriálta, azután hónapokig állandó segélykérésekkel zaklatta a főkonzulokat. Csatolt levelében foglaltak szerint azonban ennek dacára alig egy hónap után ismét nyert Budapesten magyar útlevelet.

Aláírás s. k.
m. kir. alkonzul
id. hiv. vezető.

37.

**A Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság
Detektívcsoportjának⁴⁴ kézírásos jelentése Trebitsch Simon
Harryról a magyar királyi belügyminiszter részére
Budapest, 1933. október 23.**

M. KIR. BELÜGYMINISZTER
KÜLFÖLDIEKET ELLENŐRZŐ ORSZÁGOS KÖZPONTI
HATÓSÁG

Detektívcsoport.

Jelentés

Budapest, 1933. év. okt. hó 23-án.

Tisztelettel jelentem, hogy Trebitsch Lincoln Harry, paksi szül., 43 éves ügynök a Bejelentő Hivatal⁴⁵ adatai szerint a főváros területén bejelentett lakásán nincsen. Özv. Krausz Józsefné /: I. Rákóczi u. 57. III. 8./, aki fentiek testvére, előadja, hogy fivére 1931. június hó 3-án tőle New York-ba távozott, azóta itthon nem volt, fivére tudomása szerint magyar állampolgár, mivel az amerikai állampolgárságot nem szerezte meg.

Fentinek New York-i címe 39. West 97 Street. N. J., New York.

Láttam:

Kunst
[aláírás]
dtv. felügyelő⁴⁶
csoportvezető

⁴⁴ Mint fentebb említettük, a KEOKH, bár nem volt egy szervezetben a rendőrséggel, rendőrhatalóság volt, mely önálló nyomozásokat is jogosult volt lefolytatni, detektívcsoportot is működtetett. Idegenrendészeti feladatai mellett, azzal szoros összefüggésben politikai rendészeti és kémelhárító tevékenységet is folytatott.

⁴⁵ A Bejelentő Hivatal Budapest székesfőváros törvényhatóságának lakcímnnyilvántartásért felelős hivatal volt.

⁴⁶ dtv. felügyelő = detektívfelügyelő.

38.
A dunaföldvári járás főszolgabírájának levele
a magyar királyi belügyminiszterhez
Trebitsch-Lincoln Ignác paksi illetősége tárgyában
Paks, 1932. december 20.

A dunaföldvári járás főszolgabírájától.
ad. 120/1932. szám.

Biz.

Tárgy: Trebitsch-Lincoln Ignác
paksi kapcsolatai

Hivatkozási szám:
ad. 9742/1932-VIII. res.

Nagyméltóságú

m. kir. Belügyminiszter Úr!

Tisztelettel jelentem, hogy a Trebitsch-Lincoln néven ismert nemzetközi szélhámos Tárcai /Schlezinger/ Ignáccal nem azonos. Trebitsch Lincoln Ignác azonban tényleg Pakson született 1879. április 4-én, atyja Trebitsch Náthán, anyja Freund Júlia volt. Atyja gabonakereskedő volt. Trebitsch /Lincoln/ Ignác még fiatalkorában elkerület Paksról, s 1919. óta itt nem tartózkodott. Trebitsch Lincoln Ignácnak van egy öccse, Tarcai /Trebitsch/ Lajos, aki 1881. évben született, foglalkozása tanító volt, majd sokáig gr.⁴⁷

⁴⁷ gr. = gróf.

Batthyányi⁴⁸ bögötei birtokán⁴⁹ /Vas vm.⁵⁰/ tartózkodott, majd onnét kivándorolt Amerikába és jelenleg is ott van.⁵¹

Paks, 1932. december 20.

[Aláírás]

főszolgabíró

⁴⁸ Batthyány Ervin (1877–1945) gróf, nagybirtokos, iskolaalapító, közíró, lapkiadó, anarchista politikus. Bögötei birtokán szocialista nyomda- és lapkiadó felállítását, politikai napi- és hetilap, tudományos folyóirat és néplexikon kiadását tervezte. Saját pénzén és szellemi irányításával jelent meg Testvériség címmel a szombathelyi szociáldemokrata pártszervezet lapja. Ennek első vezércikkeit ő maga írta. 1910-ben Londonba költözött, 1913-ban lemondott a magyar állampolgárságról, majd eladta bögötei birtokát is. Az I. világháború idején pacifista körökben mozgott és kapcsolatban állt az angol anarchistákkal, de amikor 1931-ben hazalátogatott, már visszahúzódt a politikától. Utolsó évtizedeit Angliában töltötte, Lyme Regisben és Stroud melletti birtokán, itt is halt meg 1945-ben.

⁴⁹ Trebitsch (Tarczai) Lajos jó ismeretségben állt Batthyányi Ervin gróffal, akinek bögötei birtokát irányította.

⁵⁰ vm. = vármegye.

⁵¹ Trebitsch Lajos ekkor valóban az Amerikai Egyesült Államokban élt és ott is hunyt el 1971-ben.

39.

**A New York-i magyar konzulátus levele
magyar királyi belügyminiszter⁵² részére
Trebitsch Simon Harry hazatérésének ügyében
New York, [dátum nélkül]**

Magyar királyi belügyminiszter.

A konzulátus által felvett és a fél személyi adatait tartalmazó úti-segélyalapot csatoltan megküldöm azzal, hogy ezen összeget nevezettől /:esetleg hozzátartozóitól:/ hajtssa be, a befolyt összeget a Kivándorlási Alap 65.032 számú postatakarékpénztári csekk-számlája javára fizesse be, és erről tegyen hozzám jelentést.

Ha a behajtás nevezett anyagi romlását okozná – úgy erről hozzám jelentés teendő vagyoni és jövedelmi viszonyainak pontos feltüntetése mellett.

A hazaszállítottak teljes vagyontalansága esetén pedig ezt igazoló szegénységi bizonyítványt terjessze fel.

Amennyiben a hazaszállítási költsége behajtani nem lehet, úgy erről értesítse a azzal, hogy a fél mindaddig útlevelet nem kaphat, míg a hazaszállítási költséget vissza nem fizeti és ezt a tilalmat
..... A fél útlevélistáira jegyezze fel.

Budapest,

A miniszter rendeletéből

miniszteri tanácsos

⁵² Mivel az irat nincs keltezve, keletkezési idejére csak következtethetünk (véltetően 1938), ebben az esetben pedig keletkezési idején Széll József vagy ugyancsak Keresztes-Fischer Ferenc volt a magyar királyi belügyminiszter.

40.

**Közjegyzői okirat, melyben dr. Krausz Sándor⁵³
nyilatkozatot tesz, hogy Trebitsch Simon hazatérésének
költégeit a magyar állam felé átvállalja
Budapest, 1930. október 24.**

DR. KISS JÓZSEF
KIRÁLYI KÖZJEGYZŐ
BUDAPEST
TELEFON: Aut. 253-31.

867. ügyszám.
1930.

Hiteles kiadvány.
Közjegyzői okirat.

Elöttem, Dr. Kiss József budapesti királyi közjegyző-helyettes és dr. Kiss Dezső előtt az alulírt helyen és napon megjelent az áltatalam személyesen ismert: Krausz Sándor úr, gyári képviselő, budapesti /VIII. Rákóczi út 57/b. szám alatti/ lakos és nevezett ügyfél előttem a következő kötelező nyilatkozatot jelentette ki és vétette fel közjegyzői okiratba:

Alulírott Krausz Sándor, annak előrebocsátása után, hogy Trebitsch Simon, budapesti VII. Rákóczi út 57/b. szám alatti lakos a New York-i magyar főkonzulátus által hazaszállíttatott, és ebből kifolyólag 60 \$, azaz hatvan dollárnak megfelelő 342 P, azaz háromszázhetvenkettő pengő tartozását helyette a Kivándorlási Alapnak megfizetem oly módon, hogy a jelen okirat hiteles kiadványának átadásával egyidejűleg 57 P, azaz ötvenhét pengőt, a fennmaradó 285 P, azaz kettőszáznyolcvanöt pengőt pedig 1930: ezerkilincszázharminc évi december hó 1: elsején kezdődő és öt egymás után következő, egyenlő havi részletben a Kivándorlási Alapnak pontosan visszafizetem, minden hó 1 – első napján.

⁵³ Krausz Sándor gyári tisztviselő, Trebitsch Ignác nővére és elhunyt férje, Krausz József fia, Trebitsch Ignác és Trebitsch Simon unokaöccse.

Fenti fizetési kötelezettsége elmulasztásából kifolyólag bekövetkező netáni per esetére alávetem magamat a budapesti központi királyi járásbírószáki kizárólagos illetékességének és hatáskörének, valamint az 1874. évi XXXV. törvénycikk 111. és következő szakaszaiban szabályozott közvetlen kielégítési végrehajtási eljárásnak.

A jelen okirat hiteles kiadványa az érdekeltek részére korlátlan számban kiadható.

Miről ezt a közjegyzői okiratot felvettem, a félnek felolvastam és megmagyaráztam, a fél pedig azt akarásával mindenben egyezően felvettnék kijelentette és ennek elismerése mellett előtem sajátkezűleg aláírta.

Kelt Budapesten, 1930: ezerkilencszázharminc évi október hó 24: huszonnegyedik napján.

Krausz Sándor s. k. dr. Kiss Dezső s. k. mint dr. Kiss József budapest kir. közjegyzőnek a budapesti kir. közjegyzői kamara 469/1915. sz. rendelvénnyel kirendelt állandó helyettese.

P. H.

Hogy ez a Kivándorlási Alap részére kiállított hiteles kiadvány, az irattáramban 867/1930. ügyszám alatt őrzött, egy ívből álló, 1.80 pengő bélyeggel ellátott eredeti közjegyzői okirattal mindenben egyező, tanúsítom.

Kelt Budapesten, 1930: ezerkilencszázharminc évi október hó 24: huszonnegyedik napján.

Díj és bélyeg: 5.80. P.

[Aláírás]

mint dr. Kiss József budapesti kir. közjegyzőnek
a budapesti kir. közjegyzői kamara 469/1915 sz.
rendelvénnyel kirendelt állandó helyettese

41.

**A Magyar Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő
Iroda⁵⁴ levele a magyar királyi belügyminiszterhez
Trebitsch Simon hazatérése ügyében
Budapest, 1930. november 12.**

MAGYAR KIVÁNDORLÓKAT
ÉS VISSZAVÁNDORLÓKAT VÉDŐ IRODA
BUDAPEST, VIII. FIUMEI ÚT 4. SZÁM

3817/1930. VI. szám.

Budapest, 1930. november 12.

Dr. Kiss József királyi közjegyző által felvett okiratott és a Kivándorlási Alap csekkszámlijára befizetett 57 pengőről szóló elismervényt mellékelve, tisztelettel jelentem, hogy az okiratban megnevezett Trebitsch Simon jelenleg budapesti lakosnak New York-ból a főkonzulátus által történt hazaszállításával kapcsolatosan felmerült költségek visszatérítése biztosítottnak látszik, méltóztatásuk a budapesti m. kir. államrendőrséget⁵⁵ értesíteni, hogy újabb útlevel kiadása ellen, ha egyéb ellenkező okok fenn nem forognak – kifogás nem tétetik.

MAGYAR KIVÁNDORLÓKAT
ÉS VISSZAVÁNDORLÓKAT VÉDŐ IRODA

[Aláírás]

⁵⁴ A Magyar Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő Iroda gróf Ráday Gedeon belügyminiszter 44.700/1921. BM körrendelete által megalapított állami szerv volt a Magyar Királyi Belügyminisztérium irányítása alatt. Társadalmi szervezetként látta el a ki- és visszavándorlók, valamint a külföldön élő magyarok érdekeinek védelmét. Az Iroda feladata a ki- és visszavándorlók tájékoztatása, a ki- és visszavándorlók elhelyezkedésének segítése, közreműködés a közigazgatási teendők elintézésében. Töredékesen fennmaradt iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található: HU-MNL-OL-K 823.

⁵⁵ A Magyar Királyi Államrendőrség Budapesti Főkapitányságáról van szó.

42.

**Budapest székesfőváros VIII. kerülete előljárójának levele
Trebitsch Simon Harry illetőségi ügyében
a magyar királyi belügyminiszterhez⁵⁶
Budapest, 1931. április 16.**

Budapest székesfőváros VIII. kerületének előljárója

39.881 szám
1930

Válasz esetén legyen szíves
erre a számra hivatkozni

NAGYMÉLTÓSÁGÚ MINISZTER ÚR!

Trebitsch Simon Harry útisegélyének behajtására vonatkozó
145.824/930. XI. sz. leiratra az iratok visszaküldése mellett tiszte-
lettel jelentjük, hogy nevezett budapesti pontos lakcíme meg nem
állapítható, s így a behajtás foganatosítható nem volt.

Budapest, 1931. április 16-án

A VIII. ker. előljáróság
[olvashatatlan aláírás]
[pecsét]

ker. előljáró⁵⁷ helyett
tan. főjegyző⁵⁸

⁵⁶ A magyar királyi belügyminiszter az irat keletkezésének idején
Scitovszky Béla volt.

⁵⁷ ker. előljáró = kerületi előljáró.

⁵⁸ tan. főjegyző = tanácsi főjegyző.

43.

**Krausz Sándor levele a Magyar Királyi Belügyminisztérium
Kivándorlási Osztályához,⁵⁹ mely szerint Trebitsch Simon
hazaszállítási költségének utolsó részletét befizette
Budapest, 1931. június 29.**

ALEXANDER KRAUSZ
BUDAPEST (HUNGARY)
VIII. RÁKÓCZI ÚT 57/B
TELEFON: József 352-66
TEREGRAMM ADR. SÜRGÖNYCÍM: GOODAIR BUDAPEST

Budapest, június 29. 1931.

A m. kir. Belügyminisztérium
Kivándorlási Osztályának
Budapest.

212231/931 számú nagybecsű átiratára válaszolva van szerencsém értesíteni, hogy Trebitsch Simon hazaszállítási költségének utolsó részletét még április hónapban a Kivándorlási Alaphoz⁶⁰ befizettem.

Teljes tisztelettel,

Krausz
[aláírás]

⁵⁹ A korszakban a Magyar Királyi Belügyminisztérium foglalkozott a kivándorlással és állampolgársági, honosítási ügyekkel is.

⁶⁰ A Kivándorlási Alap a Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló pénzalap volt, mely hazájukba visszatérni szándékozó vagyontalanok utiköltségeinek részben vagy egészben fedezésére, továbbá a kivándorlottaknak a külföldön való utbaigazítására, munkával ellátására, részükre menedékhelyek létesítésére, vallási és szellemi szükségleteik istápolására, jótékony célokra, valamint a kivándorlás ellenőrzéséből felmerült rendkívüli költségek fedezésére szolgált.

44.

**A brüsszeli magyar követség jelentése
a Magyar Királyi Belügyminisztérium részére
Trebitsch-Lincoln Ignác Belgiumból való kiutasításáról
Budapest, 1932. november 10.**

MAGYAR KIRÁLYI
KÜLÜGYMINISZTERIUM

607 res. pol. 1932.

Budapest, 1932. november 10.

Tárgy: Trebitsch-Lincoln

A bruxellesi m. kir. követség jelenti, hogy Trebitsch-Lincoln, aki Brüsszelben feltűnt, f. hó⁶¹ 19-én a belga rendőrség által le lett tartóztatva, és mint nemkívánatos elem, azonnali hatállyal Belgium területéről kiutasítva a német határra tétetett ki.⁶²

Van szerencsém fentieket Nagyméltóságod nagybecsű tudomására hozni.

A miniszter rendeletéből

Balázs (?)

[aláírás]

követségi titkár

A nagyméltóságú

M. kir. Belügyminiszter Úrnak⁶³
Budapest

⁶¹ f. hó = folyó hó.

⁶² Trebitsch Ignác 1932-es belgiumi útjára, letartóztatására majd kiutasítására monográfiája, Bernhard Wasserstein is felhívja a figyelmet. Vö. Bernhard WASSERSTEIN, i. m., 375.

⁶³ Az irat keletkezésének idején ugyancsak Keresztes-Fischer Ferenc volt a belügyminiszter.

TREBITCH IGNÁC TEVÉKENYSÉGÉNEK VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA

- FRANK László, *Szélmákosok, kalandorok*, Budapest, Bibliotheca Kiadó, 1957.
- GÖMÖRI Endre, *Az igazi Trebitsch*, Budapest, Kozmosz Könyvek, 1985.
- KOLOZSI Ádám–SZÉMANN Tamás, *Nagypályás kalandorok. Az igazi Trebitsch*, Index.hu, 2016. 07. 29.
https://index.hu/tudomany/tortenelem/2016/07/29/legnagyobb_kalandorok_az_igazi_trebitsch
- David LAMP–Laszlo SZENASI, *The Self-made Villain. A Biography of I. T. Trebitsch-Lincoln*, London, Cassel, 1961.
- PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszál. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin–SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könykiadó, 1963, 206–208.
- SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archívnet, 2006/3.
http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html
- Ignatius T. TREBITSCH-LINCOLN, *Revelations of an International Spy*, New York, Robert M. McBride Company, 1916.
- Ignatius T. TREBITSCH-LINCOLN, *Der grösste Abenteuer des XX. Jahrhunderts? Die Wahrheit über mein Leben*, Zürich, Amalthea Verlag, 1931.
- Ignatius T. TREBITSCH-LINCOLN, *The Autobiography of an Adventurer*, London, Leonard Stein, 1931.
- Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

TARTALOM

Bevezető	
Trebitsch Ignác, a nemzetközi szélhámós, kalandor és hírszerző vázlatos és regényes életrajza	5
A forrás	25
Trebitsch Ignác tevékenységének válogatott bibliográfiája	101

